

Konferencia biskupov Slovenska

**SMERNICE O FORMÁCII,
ŽIVOTE A SLUŽBE
TRVALÝCH DIAKONOV
NA SLOVENSKU**

**KOMISIA PRE KLÉRUS
KONFERENCIE BISKUPOV SLOVENSKA**

**Spolok svätého Vojtecha
Trnava 2015**

© Konferencia biskupov Slovenska, 2015

ISBN 978-80-8161-089-9

CONGREGATIO
PRO CLERICIS

Roma, 14 maggio 2014

Prot. N. 20133439

Eccellenza Reverendissima,

con lettera del 1° ottobre 2013, Prot. N. 403/2012- snb, Ella come Presidente della Commissione per il Clero della Conferenza Episcopale Slovacca, si è premurato di trasmettere a questa Congregazione, per la prescritta approvazione, il testo rielaborato e completato delle *Direttive riguardanti la formazione, la vita ed il servizio dei diaconi permanenti in Slovacchia (Smernice týkajúce sa formácie, života a služby trvalých diakonov na Slovensku)*, già approvato da parte dei Vescovi di codesta Conferenza Episcopale durante la 75ª Sessione Plenaria, svoltasi nei giorni 3-4 luglio 2013.

Al riguardo desidero comunicarLe che questo Dicastero, dopo aver esaminato accuratamente il sopracitato documento, lo considera ben redatto, sia nella sua impostazione globale, sia nella formulazione dei singoli paragrafi. Esso si distingue per chiarezza circa l'identità teologica del diaconato, le finalità delle singole dimensioni e tappe della formazione dei candidati al diaconato nonché circa lo statuto giuridico, i diritti ed i doveri dei diaconi permanenti e la loro formazione permanente.

A Sua Eccellenza Reverendissima
Mons. Viliam **JUDÁK**
Vescovo di Nitra
Presidente della Commissione per il Clero
della Conferenza Episcopale Slovacca
NITRA

./.

(con 3 Allegati)

Il documento offre utili indicazioni per formare personalità diaconali mature e complete dal punto di vista umano, spirituale, intellettuale e pastorale, nonché per la vita e il ministero dei diaconi permanenti in codesta Nazione.

Esso appare in sintonia con l'insegnamento del Concilio Vaticano II, col Magistero postconciliare, con le norme del Codice di Diritto Canonico, con gli orientamenti del Catechismo della Chiesa Cattolica e quelle delle *"Norme fondamentali per la formazione dei diaconi permanenti"* della Congregazione per l'Educazione Cattolica e del *"Direttorio per il ministero e la vita dei diaconi permanenti"* di questa Congregazione, pubblicati insieme nel 1998, nonché con le disposizioni del Motu Proprio *"Omnium in mentem"* di Benedetto XVI (26 ottobre 2009), che ha modificato i cann. 1008 e 1009 del CIC.

Considerando tutto ciò, questa Congregazione ben volentieri concede l'approvazione **"ad sexennium experimenti gratia"**. Qui unito, Ella troverà il relativo Decreto emanato da questo Dicastero in data odierna.

Formulo i più fervidi auguri perché questo documento possa incontrare effettiva applicazione da parte di tutti gli interessati e portare così in abbondanza i frutti sperati.

Profitto volentieri della circostanza per confermarvi con sensi di distinto ossequio,

dell'Eccellenza Vostra Rev.ma
dev.mo nel Signore

Giuseppe Sella
Prof.

KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS

Rím, 14. máj 2014

Prot. č. 20133439

Najdôstojnejšia Excelencia,

listom z 1. októbra 2013, prot. č. 403/2012-snb ste ako predseda Komisie pre klérus Konferencie biskupov Slovenska predložili tejto Kongregácii na predpísané schválenie prepracovaný a doplnený text *Direttive riguardanti la formazione, la vita e il servizio dei diaconi permanenti in Slovacchia (Smernice týkajúce sa formácie, života a služby trvalých diakonov na Slovensku)*, schválený touto biskupskou konferenciou počas 75. plenárnej schôdze, ktorá sa konala v dňoch 3. – 4. júla 2013.

S radosťou Vám chcem oznámiť, že toto dikastérium po starostlivom preskúmaní vyššie spomenutého dokumentu ho považuje za dobre zostavený, tak v jeho celkovej skladbe, ako aj vo formulácií jednotlivých odsekov. Vyniká svojou jasnosťou vzhľadom na teologickú identitu diakonátu, cieľ jednotlivých dimenzií a etáp formácie kandidátov k diakonátu ako aj vzhľadom na právny štatút, práva i povinnosti trvalých diakonov a ich trvalú formáciu.

Dokument ponúka užitočné usmernenia pre formáciu diakonských osobností zrelých a kompletných z ľudského, duchovného, intelektuálneho i pastoračného

hľadiska, ako aj usmernenia pre život a službu trvalých diakonov v tejto krajine.

Javí sa byť v zhode s učením Druhého vatikánskeho koncilu, s pokoncilovým magistériom, s normami Kódexu kánonického práva, s usmerneniami Katechizmu Katolíckej cirkvi a „*Všeobecných noriem pre formáciu trvalých diakonov*“ Kongregácie pre Katolícku výchovu a „*Direktória pre život a službu trvalých diakonov*“ tejto Kongregácie publikovaných spolu v r. 1998, ako aj s nariadeniami motu proprio „*Omnium in mentem*“ Benedikta XVI. (26. október 2009), ktoré upravilo kánony 1008 a 1009 Kódexu kánonického práva.

Po zvážení tohto všetkého táto kongregácia ochotne udeľuje schválenie „**ad sexennium experimenti gratia**“. Nájdete tu priložený príslušný dekrét vydaný týmto diakastériom s dnešným dátumom.

Vyjadrujem čo najsrdечnejšie želanie, aby tento dokument mohol byť efektívne aplikovaný všetkými, ktorých sa týka, a priniesť tak v hojnej miere očakávané ovocie.

Využívam túto príležitosť na vyjadrenie svojej hlbokej úcty.

V Pánovi najoddanejší služobník Vašej Najdôstojnejšej Excelencie

Vaša Najdôstojnejšia Excelencia

Viliam Judák

nitriansky biskup, predseda Komisie pre klérus

Konferencie biskupov Slovenska,

NITRA

(3 prílohy)

CONGREGATIO PRO CLERICIS

N. 20133439

DECRETUM

Ratione habita augescentis numeri diaconorum permanentium apud plurimas nationes praesentium, Congregatio de Institutione Catholica (de Seminariis atque Studiorum Institutis) textum elaborandum censuit, nempe *Rationem fundamentalem institutionis diaconorum permanentium*, ut maiori unitati eorum formationis coram tertii millennii christiani provocationibus caveretur. Hoc documentum non solum quaedam principia directionis de formatione diaconorum permanentium vult offerre, sed etiam aliquas directorias normas unitarias, quae ab Episcoporum Conferentiis ob oculos haberi debeant in elaboratione suarum *Rationum* nationalium ad normam CIC can. 236. Simili modo, haec Congregatio pro Clericis, ratione habita statuti iuridici, ministerii, spiritualitatis atque permanentis formationis diaconorum permanentium, *Directorium pro ministerio et vita diaconorum permanentium* fecit.

Pari ratione quod Concilium Vaticanum II de *Rationibus institutionis sacerdotalis* statuit, exigitur ab Episcoporum Conferentiis quae diaconatum permanentem instauraverunt, ut proprias *Rationes* nationales recognitioni atque approbationi Sanctae Sedis submittant.

Cum illi praecepto obtemperavisset, necessitates definitas specificasque condiciones suarum Ecclesiarum particularium prae oculis habens, Conferentia Episcoporum Slovaciae hanc quoque renovatam compositionem *Direttive riguardanti la formazione, la vita ed il servizio dei diaconi permanenti in Slovacchia* (*Smernice týkajúce sa formácie, života a služby trvalých diakonov na Slovensku*) huic Congregationi ad obtinendam praescriptam approbationem porrexit.

Omnibus rite consideratis et perpensis, iuxta Art. 4 m. p. *Ministrorum institutio* (die 25 ianuarii 2013 a S. P. Benedicto XVI promulgati), haec Congregatio pro Clericis, ad normam n. 15 *Rationis fundamentalis diaconorum permanentium*, cui titulus *Direttive riguardanti la formazione, la vita ed il servizio dei diaconi*

Benjamin's Seal
✱ Beniaminus Card. Stella

10

KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS

Č. 20133439

DEKRÉT

Z dôvodu rastúceho počtu trvalých diakonov v mnohých krajinách Kongregácia pre katolícku výchovu (pre semináre a vzdelávacie inštitúty) sa rozhodla vypracovať text, a to *Základný poriadok pre formovanie trvalých diakonov*, aby sa tak zabezpečila väčšia jednota ich formácie vzhľadom na výzvy tretieho tisícročia. Tento dokument nechce ponúknuť iba nejaké orientačné princípy týkajúce sa formácie trvalých diakonov, ale aj niektoré spoločné smernice, na ktoré majú prihliadať biskupské konferencie pri vypracúvaní *Poriadkov* vo svojich krajinách podľa normy kán. 236. Podobne táto Kongregácia pre klérus kvôli stanoveniu právneho štatútu, služby, spirituality a permanentnej formácie trvalých diakonov vydala *Direktórium pre službu a život trvalých diakonov*.

Tak ako nariadil Druhý vatikánsky koncil o *Poriadkoch kňazskej formácie*, od biskupských konferencií, ktoré ustanovili trvalý diakonát, sa vyžaduje, aby predložili Svätej stolici na posúdenie a schválenie vlastné *Poriadky*.

Konferencia biskupov Slovenska poslúchla toto nariadenie a majú pred očami konkrétne potreby a osobité pomery svojich partikulárnych cirkví predložila tejto kongregácii na predpísané schválenie aj toto obnovené dielo *Direttive riguardanti la formazione, la vita e il servizio*

dei diaconi permanenti in Slovacchia (Smernice týkajúce sa formácie, života a služby trvalých diakonov na Slovensku).

Po náležitom zvážení všetkého podľa 4. článku motu proprio *Ministorum institutio* (promulgovaného 25. januára 2013 najvyšším veľkňazom Benediktom XVI.) podľa normy č. 15 *Základného poriadku pre formovanie trvalých diakonov* táto Kongregácia schvaľuje *Direttive riguardanti la formazione, la vita e il servizio dei diaconi permanenti in Slovacchia (Smernice týkajúce sa formácie, života a služby trvalých diakonov na Slovensku)* na šesťročné skúšobné obdobie a tiež prikazuje, aby sa nimi verne riadili tí, ktorých sa to týka, pri zachovaní všetkého, čo treba v práve zachovať. Všetky rozhodnutia, ktoré sú v rozpore s týmto rozhodnutím, strácajú platnosť.

V Ríme, v budove Kongregácie pre klérus, 14. mája 2014.

+ *Beniaminus kard. Stella*
prefekt

+ *Celsus Morga Iruzubieta*
arcibiskup, sekretár

ÚVOD

Druhý vatikánsky koncil vo svojej konštitúcii *Lumen gentium* hovorí, že svätý Boží ľud má účasť na Kristovom prorockom úrade „tým, že o ňom vydáva živé svedectvo, najmä životom podľa viery a lásky, ako aj tým, že prináša obeť chvály Bohu, totiž ovocie úst vyznávajúcich jeho meno (porov. *Hebr* 13, 15)“ (*LG* 12). Tento dokument pripomína, že „medzi jeho členmi jestvuje rozdielnosť; niektorí jeho členovia slúžia svojim bratom v posvätnnej službe podľa životného stavu a zamerania“ (*LG* 13).

Ježiš Kristus odovzdal učeníkom svoju moc, aby aj oni nadobudli kráľovskú slobodu a sebazaprením i svätým životom premáhali v sebe samých kráľovstvo hriechu, ba aby slúžili Kristovi aj v iných ľuďoch a takto pokorou a trpezlivosťou privádzali svojich bratov ku Kristovi, ktorému slúžiť znamená kraľovať, ako povzbudzuje sv. Pavol: „Lebo vy ste povolani pre slobodu, bratia, len nedávajte slobodu za príležitosť telu, ale navzájom si slúžte v láske!“ (*Gal* 5, 13).

Keď sa Druhý vatikánsky koncil rozhodol obnoviť diakonát ako trvalú službu v Cirkvi, urobil to v rámci celkovej obnovy Cirkvi. Z koncilových rozhodnutí zisťujeme tri dôvody obnovy trvalého diakonátu. Prvý dôvod je túžba obnoviť plnosť apoštolských služieb. Druhý dôvod je túžba posilniť sviatostné svätenie tých, ktorí sú určení na službu. Tretí dôvod je činnosť Cirkvi v tých oblastiach, kde sa cirkevný život nedá naplno uskutočniť.

V zmysle dogmatickej konštitúcie Druhého vatikánskeho koncilu *Lumen gentium* 29, ako aj motu proprio *Sacrum diaconatus ordinem* z 18. júna 1967, motu proprio *Ad pascendum* z 15. augusta 1972, listu Kongregácie pre katólicku výchovu *Come è a conoscenza* zo 16. júla 1969, kán.

236 *Kódexu kánonického práva* z roku 1983, *Základného poriadku pre formovanie trvalých diakonov* z 12. februára 1998 a *Direktória pre službu a život trvalých diakonov* z 22. februára 1998, Konferencia biskupov Slovenska stanovuje nasledujúci *Štatút trvalého diakonátu* na území Slovenska po schválení Kongregáciou pre klérus 14. mája 2014 na obdobie šiestich rokov.

Zriadenie trvalého diakonátu na území Slovenska vychádza z rozhodnutia Cirkvi obnoviť charizmu trvalého diakonátu, ako aj z konkrétnej aktuálnej náboženskej situácie v niektorých diecézach, čiže z potreby pomôcť kňazom v pastoračii a aspoň čiastočne zabezpečiť duchovnú starostlivosť najmä v tých farnostiach, ktoré sú dlhodobejšie bez vlastného duchovného pastiera.

Na území Slovenska v cirkevných provinciách latinského obradu sa zriaďuje trvalý diakonát. Treba si uvedomiť, že diakon je vysvätený pre službu – „diakoniú“, nie však v dôsledku osobných záujmov jednotlivca, ale v perspektíve služby Cirkvi, a to vzhľadom na liturgickú a pastoračnú službu, ako hierarchický stupeň v dvoch základných formách:

- 1) trvalý diakonát tých, čo ho prijímajú ako slobodní alebo vdovci so záväzkom celoživotného celibátu;
- 2) trvalý diakonát tých, čo ho prijímajú ako ženatí, na ktorých sa v prípade ovdovenia taktiež vzťahuje záväzok celibátu.

Diakonát bol obnovený pre permanentnú službu Cirkvi v dnešnom svete. Treba vyjadriť nádej, že bude prijatý v súlade s jej potrebami, aby tak reprezentoval slúžiaceho Krista v slúžiacej Cirkvi.

*Mons. Viliam Judák,
predseda Komisie pre klérus
Konferencie biskupov Slovenska*

TRVALÝ DIAKONÁT V ŽIVOTE CIRKVI

Cirkev ako sviatosť Krista

1. Cirkev je Boží ľud, telo Kristovo a chrám Ducha Svätého.¹ „Jediný prostredník, Kristus, ustanovil a ustavične udržiava svoju svätú Cirkev ako viditeľný organizmus viery, nádeje a lásky na tejto zemi a prostredníctvom nej rozširuje medzi všetkých svoju milosť a pravdu. Netreba však pokladať za dve rozličné skutočnosti spoločnosť vybavenú hierarchickými ustanovizňami a Kristovo tajomné telo; viditeľné spoločenstvo a duchovnú pospolitosť, Cirkev pozemskú a Cirkev oplývajúcu nebeskými darmi...“² „A tak tento mesiášsky ľud, hoci nateraz nezahŕňa v sebe všetkých ľudí, ba neraz sa javí ako maličké stádo, predsa je pre celé ľudstvo najistejším zárodkom jednoty, nádeje a spásy. Kristus ho ustanovil ako spoločenstvo života, lásky a pravdy; a prijal ho tiež za nástroj vykúpenia všetkých a posielal ho do celého sveta ako svetlo sveta a soľ zeme (porov. Mt 5, 13 – 16).“³ „Po svojom zmŕtvychvstaní (porov. Rím 6, 9) zoslal na učeníkov svojho oživujúceho Ducha a skrze neho ustanovil Cirkev, svoje telo, ako všeobecnú sviatosť spásy.“⁴ Tým sa Cirkev stáva „znakom a nástrojom dôverného spojenia s Bohom a jednoty celého ľudstva...“⁵

2. Tento mesiášsky ľud má za hlavu Krista „vydaného za naše hriechy a vzkrieseného na naše ospravedlnenie“

1 Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: *Lumen gentium*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*. Trnava: SSV, 2008, č. 17.

2 LG, 8.

3 Tamže, 9.

4 Tamže, 48.

5 Tamže, 1.

(Rim 4, 25), ktorý teraz získal meno, „ktoré je nad každé iné meno“ (Flp 2, 9) a slávne kraľuje na nebesiach. Čo do postavenia, tento ľud má dôstojnosť a slobodu Božích detí, v ktorých srdciach prebýva Duch Svätý ako v chráme.⁶

3. Cirkev ako stvorenie Božieho slova a milostí je spoločenský a historický nástroj Božej spásy vo svete. V Cirkvi sa evanjelium Ježiša Krista podáva a aplikuje v rôznych okolnostiach a situáciách ľudského života. Toto hlásanie evanjelia ponúka všetkým možnosť počuť o Ježišovi Kristovi a zažiť objatie jeho zachraňujúcej zvesti. Kresťania, ktorí žijú svoj život v sile lásky Ducha Svätého a v istote budúceho Božieho prísľubu, vlievajú iným životnú nádej a odvahu postaviť sa proti sile osobného i spoločenského zla. V láske medzi kresťanmi Boh pokračuje vo vykúpení ľudstva a dáva im silu zmierniť mnohé utrpenia. Vo sviatostiach, ktoré symbolizujú skutočný Boží dar, je stredobod a cieľ kresťanského života, sila Ježišovho vykúpenia, ktorá znova a znova pôsobí vo svete.

4. Cirkev je teda univerzálnou sviatosťou spásy; spoločenské a historické znamenie a nástroj záchrany sveta a milosti. Je tiež Kristovým telom, v ktorom prebýva Duch ako v chráme. Cirkev je tiež nástroj, ktorým Ježiš Kristus pokračuje v aktivitách spásy sveta. V tomto zmysle je Cirkev záchranným spoločenstvom a tiež prvým služobníkom Ježiša Krista vo svete.

5. Keď sa Druhý vatikánsky koncil rozhodol obnoviť diakonát ako trvalú službu v Cirkvi, urobil to v rámci celkovej obnovy Cirkvi. Keďže chápanie služby závisí od pochopenia Cirkvi, bolo ju potrebné obnoviť podľa koncilových pohľadov. Až potom bolo možné pochopiť potrebu diakonátu v Cirkvi. Najprv bolo treba prediskutovať

6 Porov. *tamže*, 9.

potreby diakonátu v Cirkvi, aby sa pochopil ako sviatosť služby, ktorá realizuje tajomstvá Cirkvi v miestnych komunitách.⁷

Miestna Cirkev

6. Cirkev je jedna a všeobecná. Je zjednotená v sile, v jednote, vo viere a láske, v jednom Bohu a Pánovi, v jednom Duchu, v jednej apoštolskej hlave a v údoch kolégia biskupov. Je všeobecná nielen v sile, ale aj v rozlohe, pretože „jediný Boží ľud prebýva teda medzi všetkými národmi sveta“⁸. „Vďaka tejto katolíckosti jednotlivé časti Cirkvi prinášajú ostatným častiam a celej Cirkvi svoje dary, takže i celok, i jednotlivé časti sa obohacujú, spolunažívajúc so všetkými ostatnými, a v jednote spoločne smerujú k plnosti. A tak Boží ľud nielenže sa utvára z rozličných národov, ale aj vnútorne spája rozličné stavy. Medzi jeho členmi jestvuje rozdielnosť; niektorí jeho členovia slúžia svojim bratom v posvätnnej službe alebo podľa životného stavu a zamerania... Preto v spoločenstve Cirkvi oprávnené jestvujú partikulárne cirkvi, ktoré majú vlastné tradície, pritom však zostáva nedotknuté prvenstvo Petrovho stolca, ktorý je na čele celého spoločenstva lásky, chráni oprávnenú rozmanitosť, ale pritom bdie, aby tieto zvláštnosti nielenže neškodili jednote, ale naopak, aby jej boli na osoh.“⁹

7. Miestne alebo partikulárne cirkvi nie sú len jednoduché administratívne časti celosvetovej Cirkvi. Podľa koncilu je Cirkev ustanovená Bohom, slovom Ježiša Krista, milosťou Ducha Svätého a zverená službe nástupcom apoštolov. Jedna, všeobecná Cirkev sa realizuje

7 Porov. *Katechizmus Katolíckej cirkvi*. Trnava: SSV, 1998, č. 1571.

8 LG, 13.

9 *Tamže*.

v partikulárnych cirkvách a spoločenstvo viery, lásky a apoštolskej jednoty týchto cirkví budujú jednu všeobecnú Cirkev.¹⁰

Spoločná zodpovednosť

8. „Cirkev sa zrodila nato, aby šírením Kristovho kráľovstva po celej zemi na slávu Boha Otca urobila všetkých ľudí účastníkmi spásonosného vykúpenia a ich prostredníctvom účinne viedla celý svet ku Kristovi. Každá činnosť tajomného tela zameraná na tento cieľ sa volá *apoštolát*, ktorý Cirkev uskutočňuje pomocou svojich údov, pravda, rozličným spôsobom. Lebo kresťanské povolanie je svojou povahou aj povolaním na apoštolát. Ako v živom ústrojenstve ani jeden úd sa nespráva čisto pasívne, ale má účasť na živote a spolu i na činnosti celého organizmu, priam tak v Kristovom tele, t. j. v Cirkvi, *„celé telo... podľa činnosti primeranej každej časti, rastie a buduje sa v láske“* (Ef 4, 16). Ba v tomto tele jednotlivé údy sú natoľko zviazané a pospájané (porov. Ef 4, 16), že by bolo treba označiť za neužitočný pre Cirkev i pre seba úd, ktorý primerane neprispieva k rastu celého organizmu.“¹¹ „Na vykonávanie tohto apoštolátu Duch Svätý, ktorý posväcuje Boží ľud kňazským účinkovaním a sviatosťami, udeľuje veriacim osobitné dary (porov. 1 Kor 12, 7), *„každému, ako chce“* (1 Kor 12, 11), aby aj oni – *„podľa toho, kto aký dar dostal“* – navzájom si ňou pomáhali *„ako dobrí správcovia mnohotvárnej Božej milosti“* (1 Pt 4, 10), na zveladenie celého tela v láske (porov. Ef 4, 16). Prijatím týchto chariziem, i tých najmenších, pre každého veriaceho vzniká právo

10 Porov. DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: *Christus Dominus*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*, č. 6 a LG, 23.

11 DRUHÝ VATIKÁNSKY KONCIL: *Apostolicam actuositatem*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*, č. 2.

a povinnosť uplatňovať ich v Cirkvi a vo svete na osoh ľudí a povznesenie Cirkvi...“¹²

Vzťah medzi posvätnými služobníkmi a pokrstenými veriacimi

9. Centrálné postavenie osoby veriaceho v platnom kánonickom normative je zrejmé, ak berieme do úvahy, že celá druhá kniha kódexu, ktorá je venovaná Božiemu ľudu, začína práve definíciou tohto „stavu“, môžeme povedať podstatného,¹³ keďže je spoločný pre všetkých členov Cirkvi. Veriaci sú totiž všetci, ktorí prijali krst, teda tak laici, ako klerici; ženatí, ako aj rehoľníci. Pokrstení predstavujú nový Boží ľud, ktorému „sa však zapáčilo posväcovať a spasť ľudí nie každého osve, bez akéhokoľvek vzájomného spojenia, ale vytvoriť z nich ľud, ktorý by ho pravdivo poznal a sväto mu slúžil.“¹⁴ Tak sa pokrstení stávajú účastnými Pánovho poslanca v jeho úlohe kňazskej, ako prostredníka medzi Bohom a ľuďmi;¹⁵ prorockej, ako poslaného ohlasovať Otcovo kráľovstvo;¹⁶ a kráľovskej, ako postaveného za hlavu všetkých vecí a všetkých národov.¹⁷

10. Všeobecné kňazstvo všetkých veriacich sa vykonáva „prijímaním sviatostí, modlitbou a vzdávaním vďaky,

12 AA, 3.

13 „Veriaci sú tí, ktorí ako krstom včlenení do Kristovho tela sú ustanovení za Boží ľud, a tým, že sa svojím spôsobom stali účastní na Kristovej kňazskej, prorockej a kráľovskej úlohe, sú podľa svojho vlastného postavenia povolaní uskutočňovať poslanie, ktoré Boh zveril Cirkvi, aby ho plnila vo svete“ (kán. 204 § 1 KKP).

14 LG, 9.

15 Porov. DRUHÝ Vatikánsky koncil: *Sacrosanctum concilium*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*, č. 5.

16 LG, 35.

17 Pozri *tamže*, 13.

svedectvom svätého života, sebazapieraním a činorodou láskou,¹⁸ zatiaľ čo účasť na prorockej úlohe sa uskutočňuje, keď Boží ľud „o ňom vydáva živé svedectvo, najmä životom podľa viery a lásky, ako aj tým, že prináša obeť chvály Bohu, totiž ovocie úst vyznávajúcich jeho meno (porov. *Hebr 13, 15*)“.¹⁹ Ohľadne účasti na kráľovskej úlohe, Kristus odovzdal učeníkom svoju moc, „aby aj oni nadobudli kráľovskú slobodu a sebazaprením i svätým životom premáhali v sebe samých kráľovstvo hriechu (porov. *Rim 6, 12*), ba aby slúžili Kristovi aj v iných ľuďoch a tak pokorou a trpezlivosťou privádzali svojich bratov ku Kráľovi, ktorému slúžiť znamená kraľovať.“²⁰

11. Cirkev sa nepredstavuje ako homogénna a nedi-ferencovaná spoločnosť, v ktorej všetci členovia majú rovnakú zodpovednosť, ale je „z Božieho ustanovenia usporiadaná a spravovaná v obdivuhodnej rôznosti“.²¹ Konkrétne spôsoby, ktorými sú jednotlivci povolání spolupracovať na jej budovaní, sú medzi sebou podstatne odlišné. V prostredí kresťanského spoločenstva existuje jasný rozdiel úloh medzi tými, čo prijali posvätnú vysviacku (posvätní služobníci alebo klerici) a všetkými ostatnými veriacimi (laikmi). Na jednej strane služobné alebo hierarchické kňazstvo, vlastné kňazskému a biskupskému stavu, sa líši podstatne a nielen stupňom od všeobecného kňazstva veriacich,²² na druhej strane cirkevné úrady, ktoré sú spojené s vykonávaním posvätnnej alebo výkonnej moci, sú rezervované klerikom. Ohľadne týchto moci treba pripomenúť, že Cirkev sa zakladá a predstavuje ako spoločnosť vybavená hierarchickými ustanovizňami,²³

18 *Tamže*, 10.

19 *Tamže*, 12.

20 *Tamže*, 36.

21 *Tamže*, 32.

22 Porov. *tamže*, 10.

23 Porov. *tamže*, 8.

a je teda charakterizovaná hierarchickým zriadením.²⁴ Je jasné, že klerici a laici netvoria dve oddelené kategórie, keďže odlišnosť zakorenená v sviatosti posvätného stavu sa týka rozličnosti príslušných špecifických úloh a služieb, ktoré nič nepridávajú ani neodnímajú dôstojnosti a slobode, ktorá je spoločná pre všetkých členov Cirkvi.

12. Hoci každý kresťan vlastní nejaký dar Ducha Svätého, neprijíma každý ten istý dar. V Cirkvi je jednota v poslaní, ale rozličnosť v službe.²⁵ Stredobodom medzi služobnými darmi, ktoré Kristus dáva Cirkvi, sú vysvätení služobníci – biskupi, kňazi a diakoni. Tieto služby existovali v Cirkvi od novozákonných čias. Tieto tri svätenia patria k podstate služieb v Cirkvi a chápu sa v Cirkvi ako zvláštne služby, ktoré Ježiš Kristus chcel a opatril ich špeciálnou milosťou Ducha Svätého. Hlavným poslaním týchto svätých stupňov je viesť Cirkev podľa Kristovho poverenia. Tieto tri stupne služby koordinujú ostatné služby, cez ktoré Cirkev žije a pôsobí. Poslaním služieb v Cirkvi je naplniť slová apoštola Pavla: „aby pripravovali svätých na dielo služby, na budovanie Kristovho tela“ (Ef 4, 12). Biskup špeciálnym spôsobom predsedá a vedie partikulárnu cirkev za pomoci kňazov. Úloha diakonov je byť pomocníkmi biskupov a kňazov v liturgickom a pastoračnom živote, v sociálnej a charitatívnej činnosti,²⁶ a opravdivým životom vyjadriť poslanie služby pre všetkých.

Posvätní služobníci alebo klerici

13. Zatiaľ čo kán. 207 KKP potvrdzuje, že v Cirkvi sú medzi veriacimi posvätní služobníci, nazývaní aj klerici, nie

²⁴ Pozri názov III. kapitoly LG.

²⁵ Porov. AA, 2.

²⁶ Porov. KONGREGÁCIA PRE KATOLÍCKU VÝCHOVU: *Základný poriadok pre formovanie trvalých diakonov*. Trnava: SSV 2002, s. 18.

je z jeho znenia celkom jasné, kto nimi sú. Predsa nájdeme ich komplexnú definíciu v kán. 1008 KKP, ktorý bol upravený na základe motu proprio *Omnium in mentem*²⁷ a znie nasledovne: „Sviatosťou posvätného stavu sa z božského ustanovenia niektorí spomedzi veriacich nezmazateľným znakom, ktorým sa označujú, ustanovujú za posvätných služobníkov,“²⁸ sú teda: posvätení a určení slúžiť Božiemu ľudu, každý vo svojom stupni, novým a osobitným spôsobom.²⁹

14. Zákonodarca zdôrazňuje, že existencia týchto posvätných služobníkov prináleží božskému ustanoveniu, a teda nezmeniteľnému zo strany Cirkvi. Nepochádza teda z ľudského rozhodnutia, vplyvom potreby zabezpečiť kresťanskému spoločenstvu prvých storočí stálu a funkčnú organizačnú štruktúru, ale bola chcená samotným Kristom.

15. Stáva sa posvätným služobníkom prostredníctvom sviatosti posvätného stavu, ktorá determinuje premenu v tých, čo ju prijímajú; ktorá sa označuje tradičným termínom „nezmazateľný znak“ a je natoľko hlboká, že je nezmeniteľná. Táto je pomenovaná ako „posvätenie“, ktoré predpokladá to krstné, a ide o určenie na službu Božiemu ľudu, vysluhovanie sviatostí a vedenie spoločenstva. Taká služba pozná rozličné rady alebo stupne, ktoré kán. 1009 §1 KKP špecifikuje v episkopáte, presbyteráte a diakonáte.³⁰

27 Pozri BENEDIKT XVI.: *Omnium in mentem*. Apoštolský list daný motu proprio, 26. 10. 2009, in AAS 102 (2010), s. 8 – 18.

28 Táto časť ostala nezmenená vzhľadom na predchádzajúcu formuláciu kán. 1008 KKP.

29 V tejto formulácii je možné vidieť zmenu. V kán. 1008 KKP, pred zmenou motu proprio *Omnium in mentem* sa uvádzalo: „... ktorí sú vysviacaní a určení, aby primerane svojmu stupňu, plniac v osobe Krista hlavy učiacu, posväcovaciu a riadiacu úlohu, pásli Boží ľud.“

30 Porov. GIORGIO FELICIANI: *Il popolo di Dio*. Bologna: Società editrice il Mulino, 2003³, s. 49 – 50.

16. Biskupi sú ustanovení za pastierov Cirkvi, aby ako nástupcovia apoštolov vyučovali náuku, vysluhovali kult a viedli veriacich. Vskutku biskupskou vysviackou im je zverená nielen úloha posväcovať, ale aj vyučovať a riediť.³¹

17. Tie isté úlohy sú odovzdané v podriadenom stupni kňazom, aby spolupracovali s biskupmi, ohlasovali Božie slovo, zúčastňovali sa špeciálnym spôsobom na Kristovom kňazstve a konali ich mocou, ktorá im prináleží.³²

18. Na nižšom stupni cirkevnej hierarchie sú diakoni, ktorí nevykonávajú služobné kňazstvo, ale pomáhajú biskupom v službe kresťanskému spoločenstvu vykonávajúc určité úlohy.³³ Na diakonov sa vkladajú ruky „nie na kňazstvo, ale na službu“³⁴. Táto charakteristika spolu s napomenutím sv. Polykarpa, ktoré taktiež cituje spomínaná konštitúcia v tom istom bode, opisuje teologickú identitu, ktorá je špecifická pre diakona. Byť totiž účastný jedinečnej cirkevnej služby je v Cirkvi charakteristickým sviatostným znamením Ježiša Krista – služobníka.³⁵

19. Už spomínaný dokument motu proprio *Omnium in mentem* pridáva nový paragraf kán. 1009 KKP. Tento kánon má teda tri paragrafy, a to spôsobom, že v prvom a druhom ostáva text pôvodného znenia, zatiaľ čo

31 „Biskupi, ktorí sú z božského ustanovenia nástupcovia apoštolov skrze Ducha Svätého, ktorý im je daný, ustanovujú sa v Cirkvi za pastierov, aby aj oni boli učiteľmi náuky, kňazmi posvätného kultu a služobníkmi riadenia“ (kán. 375 §1 KKP). Pozri aj LG, 19 – 20.

32 Pozri DRUHÝ Vatikánsky koncil: *Presbyterorum ordinis*. In: *Dokumenty Druhého vatikánskeho koncilu*, č. 2, 4 – 6.

33 Pozri LG, 20, 29.

34 *Constitutiones Ecclesiae Aegyptiacae*, III, 2: ed. Funk, Didascalia, II, s. 103.

35 „Nech sú milosrdní, pracovití, kráčajúci v pravde Pána, ktorý sa stal sluhom všetkých“ (Sv. POLYKARP, *Ad Philippenses* 5, 2: ed. Funk, I, s. 300 o Kristovi hovorí: „omnium diaconus factus“ (stal sa služobníkom všetkých).

v treťom, ktorý sa pridáva, je uvedený: Tí, ktorí sú ustanovení v posvätnom stave episkopátu alebo presbyterátu, prijímajú úlohu a možnosť konať v osobe Krista Hlavy, zatiaľ čo diakoni sú oprávnení slúžiť Božiemu ľudu v službe liturgie, slova a lásky.³⁶

20. Služba – *diakonia* – prináleží k podstatnému poslaniu Cirkvi a zvláštnym spôsobom jej služobníkom; diakonovi je táto služba zverená z úradu. Takto presne to vyjadruje udalosť ustanovenia siedmich diakonov pre službu pri stoloch.³⁷

21. Diakonát je udeľovaný zvláštnym vyliatím Ducha Svätého – ordináciou –, ktorý v tom, kto ho prijíma, uskutočňuje špecifické pripodobnenie sa Ježišovi Kristovi, Pánovi a služobníkovi všetkých.

22. Veriaci je teda účastný zvláštnym spôsobom na Ježišovej službe prostredníctvom sviatostnej cesty. Tak ako dva stupne účasti na kňazstve – episkopát a presbyterát, aj stupeň služby – diakonát – sú udeľované všetky tri sviatostným úkonom, ktorý sa volá ordinácia, alebo vysviacka, t. j. sviatosťou posvätného stavu.³⁸ Diakonát nie je jednou časťou kňazstva a neobsahuje kňazské úlohy. Diakon však prináleží hierarchii a svojím vlastným spôsobom je účastný na činnosti, ktorá je charakteristická hierarchickému kňazstvu. Jeho úlohou je pomáhať kňazom a slúžiť celému spoločenstvu Cirkvi.³⁹

23. Matériou diakonskej vysviacky je vkladanie rúk biskupa. Formu tvorí modlitba vysviacky, ktorá je vyjadrená v troch častiach – v anamnéze, v epikléze a v príhovore. Anamnéza, ktorá prechádza dejinami spásy a smeruje ku Kristovi, odvoláva sa na *levitov*, na ich kultové poslanie a na *sedem diakonov* zo *Skutkov apoštolov*

36 Porov. BENEDIKT XVI.: *Omnium in mentem*, 3.

37 Porov. Sk 6, 1 – 6.

38 Porov. KKC, 1554.

39 Porov. *tamže*.

a pripomína ich lásku. V epikléze je vyjadrená naliehavá prosba o sedem darov Ducha Svätého, aby ordinand napodobňoval Krista ako „diakona“. Príhovor nabáda k ušľachtilému a bezúhonnému životu. Podstatná forma sviatosti je v epikléze, ktorá spočíva v slovách: „Pane, prosíme, zošli na nich Ducha Svätého, aby ich darom tvojej sedmorakej milosti posilňoval na verné vykonávanie diela služby.“⁴⁰ Sedem darov pochádza z úryvku Izaiáša⁴¹, ktorý bol vzatý z rozšíreného prekladu *Septuaginty*. Ide o dary Ducha Svätého, ktoré sú dané Mesiášovi a na ktorých majú noví ordinandi účasť.

24. Diakonát ako stupeň posvätného stavu vtlača sviatostný charakter a udeľuje špecifickú sviatostnú milosť. Charakter diakonátu je pripodobňujúcim a rozlišujúcim znamením, nezmazateľne vtlačeným do duše, ktoré pripodobňuje toho, kto je svätený Ježišovi Kristovi, ktorý sa stal „diakonom“, teda služobníkom všetkých.⁴² Toto znamenie obnáša špecifickú sviatostnú milosť, ktorá je silou, *vigor specialis*, darom pre život v novej skutočnosti spôsobenej sviatostou. „Diakoni, posilnení sviatostnou milosťou, slúžia Božiemu ľudu diakoniou liturgie, slova a lásky v spoločenstve s biskupom a jeho presbyteriím.“⁴³ Ako vo všetkých sviatostiach, ktoré vtlačajú charakter, má milosť trvalú účinnosť. Stále znova sa rozvíja v miere, akou je neustále opätovne prijímaná vo viere.

25. Diakoni majú účasť na nižšom stupni cirkevnej služby. Pri vykonávaní svojej moci sú teda nevyhnutne závislí od biskupov, ktorí majú plnosť sviatosti kňazstva. Okrem toho sú v mimoriadnom vzťahu ku kňazom a v spoločenstve s nimi sú povolani slúžiť Božiemu ľudu.⁴⁴

40 *Rímsky pontifikál*. Trnava: SSV, 1981, s. 87.

41 Porov. Iz 11, 2.

42 Porov. KKC, 1570.

43 *Tamže*, 1588.

44 Porov. CD, 15.

POVOLANIA NA TRVALÝ DIAKONÁT

Identita diakona

26. Diakonát má svoj pôvod v apoštolských časoch a prekvital v prvých štyroch storočiach histórie Cirkvi. Neskôr pre mnohé príčiny diakonát v západnej Cirkvi znikol a stal sa len stupňom ku kňazskému stavu. Vo východných cirkvách sa zachovala liturgická služba diakona, hoci služba núdznym v spoločenstve je neznáma.

27. Druhý vatikánsky koncil obnovil diakonát ako trvalú službu v Cirkvi. Z koncilových rozhodnutí zisťujeme tri dôvody jeho obnovy. Prvý dôvod je túžba obnoviť plnosť apoštolských služieb. Druhý dôvod je túžba posilniť sviatostné svätenie tými, ktorí sú určení pre diakonskú funkciu. Tretí dôvod je činnosť Cirkvi v tých oblastiach, kde sa cirkevný život nedá naplno uskutočniť. V posledných storočiach Katolícka cirkev nemala skúsenosť aktívnej služby diakonátu, preto nie je prekvapujúce, že s určovaním teórie i praxe diakonátu boli ťažkosti službu diakonátu definovať. Diakonská prax sa prejavovala len v liturgii. Sociálne aktivity prvotnej Cirkvi sa ťažko prijímali ako model pre trvalý diakonát. Trvalý diakonát sa objavil v čase, keď prekvitali laické služby ako málokeddy predtým a keď niektoré oblasti Cirkvi pocítili pokles počtu kňazov. Toto spôsobilo nesprávny pohľad na diakonov ako laických služobníkov, ktorí preberajú povinnosti klerikov. Na diakonov je potrebné pozeráť sa ako na spoluzodpovedných za pastoračiu Cirkvi, najmä v sociálnej a charitatívnej oblasti.⁴⁵ Diakoni sa majú kreatívne

45 POROV. KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: *Direktórium pre službu a život trvalých diakonov*. Trnava: SSV, 2002, č. 37 – 38.

zúčastňovať na pastoračných aktivitách a obraz diakona má vychádzať zo Svätého písma a Tradície.

28. Treba si uvedomiť, že diakon je vysvätený na službu – diakoniu.⁴⁶ Táto patrí k základným službám, ktoré Ježiš zveril Cirkvi. Pri vysviacke Kristus požehnáva úmysel slúžiť. Pri tejto sviatosti položí biskup ruky na hlavu diakona v mene Cirkvi a prosí Boha, aby ho naplnil darom Ducha Svätého, aby bol schopný splniť svoje poslanie. Veriaca komunita potom prijíma diakona ako takého, ktorému sa vo sviatostnom zasvätení natrvalo zveruje osobitná služba. Biskup ako nástupca apoštolov predsedá miestnej cirkvi. Jemu prináleží zodpovednosť za pravdivé ohlasovanie Božieho slova, vysluhovanie sviatostí Cirkvi a za vedenie ľudí k Bohu. V diecéze pracujúci kňazi reprezentujú biskupa v miestnych komunitách. Robia to ohlasovaním Slova, vysluhovaním sviatostí a vedením ľudí vo viere a láske. V jednote s biskupom a kňazom diakoni sú svätení na odlišnú službu, čo je vyjadrené v ich mene. Ak starobylá tradícia hovorí, že diakoni sú svätení na službu – „non ad sacerdotium, sed ad ministerium manus imponuntur“⁴⁷ – tak prvoradá zameranie diakonátu je záujem o biednych v Cirkvi. Aj na počiatku to bola ich prvoradá úloha. Starobylý spis o diakonských úlohách uvádza veľmi širokú oblasť charitatívnych činností, na ktorých sa má diakon podieľať. To sa týka sociálnej služby v miestnej cirkvi, ktorá má bohatú históriu. Samozrejme, nielen diakon sa má angažovať v tejto službe. Ona sa totiž dotýka všetkých kresťanov ako bezprostredná povinnosť života v snahe napodobniť Krista. Na prvom mieste je to služba biskupov a kňazov. Ale je to tiež úloha diakona, ktorý silou vysviacky sa stáva reprezentantom Cirkvi

46 Porov. KKC, 1569.

47 Porov. LG, 29.

v tejto oblasti. Pápež Pavol VI. ho nazval: animátor a podporovateľ cirkevnej služby v miestnych kresťanských podmienkach, a tiež znamenie sviatosti samého Krista, ktorý prišiel, nie aby sa mu slúžilo, ale „aby sám slúžil“.⁴⁸ Diakon sa stáva symbolom vnútorného spojenia troch platforiem života Cirkvi: Slovo, sviatosť, služba. Stará tradícia poukazuje na to, že diakon bol služobník stola chudobných a rozdávatel prijímania pri Pánovom stole. Podobne jestvuje spojitosť medzi službou hlásania evanjelia a službou núdznym. V rámci svojho liturgického poslania diakon privádza chudobných do Cirkvi a Cirkev približuje chudobným. Svojím poslaním symbolizuje ako eucharistickú úctu, tak aj službu núdznym.

Povolanie kandidátov

29. Diakoni sú ordinovaní biskupom na službu v diecéze, v ktorej je diakon službou spojený s biskupom a kňazmi. Keďže diakonská služba sa zameriava na diecéznu cirkev, záverečné posúdenie povolania patrí biskupovi. Aby bol diakon ordinovaný, musí prejavovať záujem o široký okruh diecéznych potrieb a byť pripravený zapojiť svoje schopnosti a sily do širokého pastoračného plánu s inými služobníkmi Cirkvi. Má prejavovať poslušnosť biskupovi a ochotu spolupracovať s kňazmi. U tých, ktorí sú povolani na túto službu, sa predpokladá citová a osobná zrelosť, svätosť a vlastnosti potrebné na službu, ktoré by mali byť zjavné veriacim komunity, kde žijú.

Služobníci diakonátu

30. V dokumentoch Druhého vatikánskeho koncilu a v pápežských dokumentoch sú vyjadrené zásady

48 PAVOL VI.: *Ad pascendum*. In: *Rímsky pontifikál*, s. 15.

diakonátu. Opisujú širokú oblasť aktivít. Na základe týchto dokumentov možno rozlíšiť tri základné platformy diakonskej služby: láska a spravodlivosť, slovo, liturgia.

- a) *Služba lásky a spravodlivosti*. Na počiatku Cirkvi a počas prvých storočí bol diakonát primárne službou lásky a spravodlivosti. Prvý metaforický opis diakona: „Oči, uši, ústa, srdce a duša biskupa“⁴⁹ hovorí o povinnosti diakona nachádzať núdznych, privádzať ich k biskupovi a do Cirkvi. Diakoni nech týchto ľudí vyhľadávajú v mene Cirkvi a v mene Krista.
- b) *Služba Božiemu slovu*. Diakonská služba slovu je tiež veľmi potrebná. Má zahŕňať ohlasovanie evanjelia v liturgii, kázanie, katechizáciu a rôzne formy výuky. *Kódex kánonického práva* hovorí: „presbyteri a diakoni majú splnomocnenie kázať všade, ktoré však treba používať s aspoň predpokladaným súhlasom rektora kostola, ak toto splnomocnenie kompetentný ordinár neobmedzil alebo neodňal, alebo ak partikulárny zákon nevyžaduje jeho výslovné povolenie“.⁵⁰ Okrem týchto oficiálnych možností majú diakoni mnoho iných príležitostí hovoriť o Ježišovi Kristovi. Diakoni, ktorí majú civilné zamestnanie, sa stávajú svedkami evanjelia na svojom pracovisku a prinášajú Ježišovo učenie do rôznych konkrétnych okolností individuálneho a spoločenského života.
- c) *Služba v liturgii*. Druhý vatikánsky koncil zdôrazňuje: „Liturgia je vrcholom, ku ktorému smeruje činnosť Cirkvi, a zároveň prameňom, z ktorého prúdi všetka jej sila.“⁵¹ Toto platí i pre diakonskú službu v zmysle liturgických smerníc.⁵²

49 Porov. *Didascalia apostolorum*, II. 44, 4.

50 Kán. 764 KKP.

51 SC, 10.

52 V zhromaždení veriacich diakon prednáša prosby veriacich a preberá ich dary. V bohoslužbe obety asistuje kňazovi pri oltári,

Zriadenie trvalého diakonátu na území Slovenska

31. Zriadenie trvalého diakonátu na území Slovenska vychádza z rozhodnutia Cirkvi obnoviť charizmu trvalého diakonátu, ako i z konkrétnej aktuálnej náboženskej situácie v niektorých diecézach, čiže z potreby pomôcť kňazom v pastoračii a aspoň čiastočne zabezpečiť duchovnú starostlivosť najmä v tých farnostiach, ktoré sú dlhodobejšie bez vlastného duchovného pastiera.

32. Na území Slovenska, v cirkevných provinciách latinského obradu, sa zriaďuje trvalý diakonát, nie však v dôsledku osobných záujmov jednotlivca, ale v perspektíve služby Cirkvi, a to vzhľadom na liturgickú a pastoračnú službu, ako hierarchický stupeň v dvoch základných formách:

- 1) trvalý diakonát tých, čo ho prijímajú ako slobodní alebo vdovci so záväzkom celoživotného celibátu;
- 2) trvalý diakonát tých, čo ho prijímajú ako ženatí, na ktorých sa v prípade ovdovenia taktiež vzťahuje záväzok celibátu.

Požiadavky na kandidátov podľa životného stavu

33. Už od čias apoštolov až podnes, v latinskej, ako aj vo východnej Cirkvi, diakoni, ako všetci vyšší klerici, boli viazaní *zákonom celibátu*, spočívajúcim v *zákaze uzatvoriť manželstvo* pre tých, ktorí sú už vysvätení *in sacris*.⁵³ Počnúc 12. storočím, a rozhodujúcim spôsobom od 19. storočia, latinská Cirkev postupne smerovala k tomu, aby

pomáha rozdávať sväté prijímanie, prepúšťa Boží ľud. Diakon má tiež iné liturgické povinnosti, ako slávnostný krst, asistuje pri uzatváraní manželstva, prináša viatikum zomierajúcim, predsedá pri pohreboch. Predsedá tiež bohoslužbe slova a liturgii hodín, vystavuje a požehnáva Oltárnou sviatosťou, vedie kajúčne pobožnosti a vysluhuje v Cirkvi rozličné sväteniny.

53 Porov. kán. 1087 KKP.

vyberala kandidátov pre posvätné rády výlučne spomedzi neženatých mužov, avšak s povinnosťou *úplnej zdržanlivosti* pre *všetkých klerikov ustanovených v posvätných rádoch*, tak ženatých, ako aj slobodných.⁵⁴ Konštitúcia *Lumen gentium* Druhého vatikánskeho koncilu udeľuje možnú *výnimku* zo všeobecného zákona úplnej zdržanlivosti klerikov, predvídajúc možnosť pripustiť k posvätnému rádu diakonátu nielen neženatých mužov, ale aj mužov zrelého veku, ktorí žijú v manželstve.⁵⁵

34. Musí sa vyhnúť presvedčeniu, že existuje výlučné alebo prevažné spojenie medzi trvalým diakonátom a manželstvom alebo manželským spolunažívaním. Aj stav trvalého diakona, ako súčasť klerického stavu, je charakterizovaný povinnosťou úplnej zdržanlivosti, ktorou sú viazaní neženatí klerici. Zatiaľ čo pripustenie k trvalému diakonátu mužov, ktorí žijú v manželstve, predstavuje skôr výnimku ako pravidlo.⁵⁶

Slobodní

35. „Z nariadenia Cirkvi schváleného samotným ekumenickým koncilom, tí mladíci, ktorí sú povolani na diakonát, sú viazaní zachovávať zákon celibátu.“⁵⁷ Tento zákon, ktorý slobodne zachovávajú tí, ktorí sú obdarení touto charizmou, veľmi vyhovuje posvätnej službe. Permanentný diakonát vykonávaný v celibáte vtlača službe niektoré zvláštne znaky. Je vložená sviatostná totožnosť s Kristom v kontexte s nerozdeleným srdcom, totiž so snúbeneckým rozhodnutím výlučnej, večnej, celkom jedinečnej a najvyššej lásky: takto službu Cirkvi bude môcť diakon vykonávať v plnej oddanosti a ohlasovanie kráľovstva

54 Porov. kán. 132 KKP 1917.

55 Porov. LG, 29.

56 Pozri KONGREGÁCIA PRE KLÉRUS: *List z 26. 7. 2012*, Prot. č. 20122421.

57 PAVOL VI.: *Sacrum diaconatus ordinem*, s. 699.

bude potvrdzovať svojím šľachetným svedectvom života, ktorý opustí pre túto službu aj najväčšie dobrá.⁵⁸

Ženatí

36. „Ak ide o ženatých mužov, treba dávať pozor, aby sa títo usilovali len o diakonát, a ukázali, že už viac rokov žijú v manželstve a dobre vedú seba i svoj dom, teda, že ich manželka aj deti žijú kresťanským životom a vynikajú neporušenou povestou.“⁵⁹ Okrem toho pre ašpiranta je ustanovená stála požiadavka, že medzi kandidátov môže byť prijatý len tak, ak existuje súhlas manželky, pričom je potrebná aj jej bezúhonnosť mravov a také vlastnosti, ktoré nebudú brániť jej mužovi vykonávať službu, ani ju nebudú znehodnocovať.⁶⁰

Vdovci

37. „Podľa tradície učenia Cirkvi, diakoni aj v staršom veku, po prijatí diakonátu, nemajú uzavrieť manželstvo.“⁶¹ Ten istý zákon platí aj pre vdovcov. Ich povolanie spočíva v príklade ľudskej a duchovnej bezúhonnosti preukázanej vo vlastných životných podmienkach. Okrem toho, aby vdovci mohli byť prijatí, majú preukázať, že ich deti majú zabezpečenú ľudskú a kresťanskú starostlivosť, alebo sú schopní sa o ne primerane postarať.⁶²

Zasvätení

38. Trvalí diakoni patriaci k inštitútom zasväteného života alebo spoločnostiam apoštolského života sú povolani na svoju službu prijatím zvláštnej charizmy. Hoci svoju

58 Porov. ZP, 36.

59 PAVOL VI.: *Sacrum diaconatus ordinem*, 13.

60 Porov. *tamže*, 11.

61 *Tamže*, 16.

62 Porov. ZP, 38.

pastoračnú činnosť vykonávajú v jurisdikcii miestneho ordinára, predsa sa na nej podieľajú osobitným znakom ich stavu rehoľného alebo zasväteného života. V tejto službe sa usilujú spájať svoj rehoľný stav alebo zasvätený život so služobným, a tak svojím špeciálnym darom prispievať k poslaniu Cirkvi.⁶³

63 Porov. *tamže*, 39.

ETAPY FORMÁCIE TRVALÉHO DIAKONÁTU

Rozmery formácie

Ludský rozmer formácie

39. Cieľom ľudského rozmeru formácie je formovať osobnosť posvätných služobníkov tak, aby sa stali pre ľudí nie prekážkou, ale mostom, ktorým by sa mohli ľahšie stretnúť s Ježišom Kristom, Vykupiteľom človeka.⁶⁴ Títo majú byť tak formovaní, aby nadobudli a zdokonalili sa v súbore ľudských vlastností, pomocou ktorých sa môžu tešiť dôvere, byť schopní jasne niesť bremeno pastoračnej služby a ľahšie rozvíjať stretnutie a dialóg s blížnym.⁶⁵

40. Pre ženatých kandidátov prežívať lásku znamená dať seba samých vlastným manželkám vo vzájomnom darovaní s jediným, verným a nerozlučným putom, podľa obrazu lásky Krista voči Cirkvi; rovnako to znamená prijať deti, milovať ich a vychovávať, a tak odovzdávať rodinné spoločenstvo celej Cirkvi a spoločnosti. Toto povolanie je dnes veľmi znehodnocované pre nesmierne narušenie niektorých základných hodnôt, neskrotnej túžby po rozkoši a narušenému chápaniu skutočnej slobody. Na dosiahnutie svojej plnosti povolanie k rodinnému životu vyžaduje, aby bolo živé modlitbou, liturgiou a každodenným darovaním seba samého.⁶⁶

Duchovný rozmer formácie

41. Prvok, ktorý viac poukazuje na diakonskú spiritualitu, je zjavenie a účasť na láske Krista služobníka, ktorý sa neprišiel dať obsluhovať, ale slúžiť. Kandidátovi treba pomáhať, aby postupne dosiahol vlastnosti, ktoré, hoci

64 Porov. JÁN PAVOL II.: *Pastores dabo vobis*. Trnava: SSV, 1994, č. 43.

65 ZP, 66.

66 *Tamže*, 68.

nie výlučne, ale predsa špecificky, sú pokladané za diakonské, ako jednoduchosť srdca, darovanie seba samého nehľadiac na vlastné pohodlie; pokorná láska a služba k bratom, najmä k najchudobnejším, súcitiť s bolesťou a chudobou trpiacich, slobodne zvolená forma života delenia a chudoby. Mária, *služobnica Pána*, poskytuje ochranu na tejto ceste a každodennou modlitbou posvätného ruženca je vzývaná ako Matka a Pomocnica.⁶⁷

42. Na osvojenie si takejto vlastnosti je prameňom Eucharistia, ktorá potvrdzuje službu diakona osobitným znakom. Služba chudobným sa spája spolu so službou oltára. Preto je kandidát vyzvaný, aby každodenne, alebo aspoň častejšie v týždni, tak ako dovoľia jeho povinnosti v rodine a v práci, sa zúčastňoval na eucharistickom slávení, aby tak stále lepšie chápal jej tajomstvo. Z hľadiska tejto eucharistickej spirituality sa treba usilovať, aby kandidát pravidelne pristupoval aj k sviatosti pokánia.⁶⁸

43. Ďalším špecifickým prvkom diakonskej spirituality je Božie slovo, na ohlasovanie ktorého je diakon povolaný, a to tak, aby veril, čo číta; učil, čo verí; a to, čo učí, aj uskutočňoval.⁶⁹ Preto je nevyhnutné, aby kandidát stále viac poznával Božie slovo a zistil, že tu má neprestajne hľadať pokrm pre svoj duchovný život ustavičným a horlivým štúdiom, ako aj každodenným cvičením sa v posvätnom čítaní.⁷⁰

44. Nesmie sa pritom zabudnúť zdôrazniť význam modlitby v živote Cirkvi. Totiž modlitba v mene Cirkvi a za Cirkev sa týka služby diakona. Toto si vyžaduje meditáciu o vlastnej podstate kresťanskej modlitby, o význame liturgie hodín, a najmä jej uvádzanie do praxe. Preto

67 *Tamže*, 72.

68 Porov. *tamže*, 73.

69 Porov. *Rímsky pontifikál*, s. 89.

70 *ŽP*, 74.

nakoniec najviac záleží na tom, aby vo všetkých domoch budúcich diakonov bol primeraný čas venovaný tejto modlitbe.⁷¹

45. Podporou formácie sú mesačné duchovné obnovy a každoročné duchovné cvičenia; prednášky, ktoré majú byť pripravené podľa celkového a postupného programu, čo sa týka rôznych cieľov formácie; duchovné vedenie, ktoré má byť tak k dispozícii, aby sa mohlo uskutočňovať stále. Úlohou duchovného vodcu je pomáhať kandidátom v poznávaní znakov svojho povolania, byť disponovaný k stálemu dialógu, pre dozrievanie vlastných aspektov diakonskej spirituality (výberom z diel klasickej spirituality a z príkladov svätcov), v harmonickej syntéze medzi životným stavom, zamestnaním a vykonávaním služby kandidáta.⁷²

46. Treba sa postarať, aby manželky ženatých kandidátov stále lepšie chápali manželovo povolanie a svoje vlastné poslanie po jeho boku. Preto sú pozývané, aby sa pravidelne zúčastňovali na stretnutiach duchovného vzdelávania. Aj deti sa postupne poučajú, aby lepšie vedeli chápať diakonskú službu.⁷³

Intelektuálny rozmer formácie

47. Intelektuálna formácia je nevyhnutným rozmerom diakonského vzdelávania, pretože diakonovi poskytuje skutočnú potravu pre duchovný život a cennú podporu v službe. Toto vzdelávanie sa vyžaduje najmä v dnešných podmienkach, v tomto ťažkom prechode do nového tisícročia šírením novej evanjelizácie. Zanedbávanie zbožnosti, nesprávne chápanie duchovných hodnôt, strata

71 *Tamže*, 75.

72 *Porov. tamže*, 77.

73 *Tamže*, 78.

správneho morálneho svedomia a pluralita kultúr si vyžadujú, aby tí, ktorí sa venujú posvätnej službe, mali serióznu a úplnú formáciu.⁷⁴

48. Teologické vzdelávanie sa má uskutočňovať na teologických fakultách a inštitútoch podľa platného študijného poriadku. Prednášky, aspoň tie významnejšie, majú byť zakončené záverečnou skúškou.⁷⁵

49. Kandidáti majú byť ochotní pokračovať vo formácii aj po vysviacke. Je potrebné, aby sa i naďalej venovali svojmu odbornému i duchovnému rastu a zúčastňovali sa programu trvalej formácie.⁷⁶

Pastoračný rozmer formácie

50. Pastoračná formácia v širšom zmysle je taká istá ako duchovné vzdelávanie, pretože neprestajne priúča k plnšej identite s diakoniou Krista. Treba, aby bol predložený takýto zámer všeobecnej štruktúry formácie so svojimi rozličnými rozmermi, aby tieto smerovali k jedinému pohľadu na cieľ diakonskej formácie, k podstate ktorej patrí byť sviatosťou (službou) Krista, služobníka Otca.⁷⁷

51. Treba vynaložiť veľkú starostlivosť, aby budúci diakoni dozrievali v otvorenom pohľade na misijný rozmer Cirkvi. Diakoni podobne ako kňazi pri vysviacke prijímajú duchovný dar, ktorý ich pripravuje na všeobecné misie až do posledných končín zeme (porov. Sk 1, 8). Treba im pomôcť, aby si viac uvedomovali túto svoju misijnú identitu a boli pripravení, že sa podujímajú ohlasovať pravdu aj nekresťanom, najmä ak patria do ich národa.

74 Tamže, 79.

75 Porov. tamže, 82.

76 Porov. tamže, 84.

77 Porov. ZP, 85.

Nech im naozaj nechýba misionársky pohľad *ad gentes*, kedykoľvek to okolnosti vyžadujú alebo dovoľujú.⁷⁸

Diecézne formčné strediská a osoby zodpovedné za formáciu

52. Obsah a rozsah formácie trvalých diakonov je stanovený týmto dokumentom, ktorý vypracovala Konferencia biskupov Slovenska.⁷⁹

53. Diecézny biskup podľa svojho uváženia a potrieb diecézy zriadi na svojom území diecézne formčné stredisko na formovanie kandidátov trvalého diakonátu.

54. Na ustanovenie trvalých diakonov prvým reprezentantom a nástrojom Ducha Kristovho je vlastný biskup (alebo kompetentný vyšší predstavený). Jemu prináleží konečná zodpovednosť za posúdenie prítomnosti povolania a za formáciu kandidátov, ktorých uzná za vhodných. Hoci túto službu vykonáva prostredníctvom viacerých spolupracovníkov, ktorých si vybral, usiluje sa, aby všetkých, ktorí sa pripravujú na diakonát, mohol poznať osobne.⁸⁰

55. Osoby, ktoré z poverenia biskupa (alebo kompetentného vyššieho predstaveného) v úzkej spolupráci s komunitou diakonov, plnia osobitné úlohy v rámci

78 Porov. *tamže*, 88.

79 V zmysle dogmatickej konštitúcie Druhého vatikánskeho koncilu *Lumen gentium* 29, ako aj *motu proprio Sacrum Diaconatus Ordinem* z 18. júna 1967, *motu proprio Ad pascendum* z 15. augusta 1972, Listu Kongregácie pre katolícku výchovu *Come è a conoscenza* zo 16. júla 1969, kán. 236 *Kódexu kánonického práva* z roku 1983, *Základného poriadku pre formovanie trvalých diakonov* z 12. februára 1998 a *Direktória pre službu a život trvalých diakonov* z 22. februára 1998, bol dokument schválený Konferenciou biskupov Slovenska na jej 75. plénnom zasadnutí, ktoré sa konalo v dňoch 3. – 4. júla 2013.

80 Porov. ZP, 19.

formácie trvalého diakonátu, sú: rektor inštitúcie, tútor (ak si to vyžaduje počet kandidátov), duchovný moderátor (špirituál) a farár (alebo iný poverený kňaz, ktorému je kandidát zverený na obdobie vykonávania diakonskej skúšky).⁸¹

56. Úlohou rektora, menovaného biskupom (alebo kompetentným vyšším predstaveným), je koordinovať prácu osôb, ktoré pôsobia vo formačnom procese, stáť na čele celého formačného pôsobenia a oživovať ho v jeho jednotlivých aspektoch, rozvíjať priateľské vzťahy s rodinami a spoločenstvami aspirantov a ženatých kandidátov. Okrem toho, po vypočutí mienky ostatných formátorov, okrem špirituála, vypracúva a dáva biskupovi (alebo kompetentnému vyššiemu predstavenému) hodnotenie a stanovisko o súcosti aspirantov k prijatiu medzi kandidátov diakonátu a kandidátov diakonátu k vysviacke za diakonov.⁸²

57. Vzhľadom na tieto neľahké a dôležité úlohy má byť rektor vybraný s najväčšou starostlivosťou. Treba, aby bol človekom živej viery a silného citenia k Cirkvi, s veľkou pastoračnou skúsenosťou, ktorý sa osvedčil aj rozvahou, pokojom a schopnosťou komunikácie. Okrem toho má mať dostatočné teologické a pedagogické vzdelanie.⁸³

58. Tútora menuje biskup, pričom môže zohľadniť návrh rektora. Má mať skúsenosti s prácou medzi diakonmi a kňazmi. Je najbližším radcom a vodcom každého aspiranta a kandidáta. Jeho úlohou je všestranne im pomáhať na ceste k diakonátu, poskytovať im svoju pomoc a radu v ťažkostiach, riešiť s nimi problémy a skrze svoju osobnú angažovanosť bezprostredne spoznávať rôzne

81 Porov. *tamže*, 20.

82 Porov. *tamže*, 21.

83 Porov. ZP, 21.

konkrétne aspekty a osobitosti formácie. Spolupracuje s rektorom pri programovaní a overovaní formácie a štúdia a pri vypracovaní stanoviska o súcosti kandidátov na diakonát. Podľa okolností má na starosti jedného alebo malú skupinu kandidátov.⁸⁴

59. Špirituála si vyberá jednotlivý aspirant alebo kandidát a má byť schválený biskupom alebo vyšším predstaveným. Jeho poslaním je rozlišovať dielo, ktoré uskutočňuje Duch Svätý v duši povolaných, a zároveň stálym sprevádzaním im asistovať a podporovať ich. Okrem toho má predkladať vhodné podnety na dosiahnutie väčšej zrelosti pravej diakonskej spirituality a dávať účinné povzbudenie na získanie s tým spojených čností. Preto aspiranti a kandidáti sú vyzvaní, aby sa zverili duchovnému vedeniu kňazov vyskúšanej čnosti, s veľkou teologickou múdrosťou, s hlbokou duchovnou skúsenosťou, s vyžadovaným pedagogickým cítením, ale aj s horlivým duchom zameraným na službu.⁸⁵

60. Farár (alebo iný kňaz) je vybraný rektorom inštitúcie so súhlasom Rady pre svätenie. V rámci formačnej praxe má zohľadňovať charakter cirkevného a spoločenského prostredia, v ktorom bude kandidát pracovať. Jeho úlohou je oboznamovať kandidáta, ktorý je mu zverený, so živým spoločenstvom služby a pod jeho osobným vedením uvádzať ho do pastoračných činností, ktoré sa mu zdajú primerané; okrem toho, po skončení práce, má pravidelne, spolu s kandidátom, hodnotiť jeho službu. Stará sa i o to, aby informoval rektora o pokroku formácie počas skúšobnej doby.⁸⁶

61. Úlohou formačného strediska pre trvalý diakonát je:

84 Porov. *tamže*, 22.

85 Porov. *tamže*, 23.

86 Porov. *tamže*, 24.

- 1) Starostlivosť o doktrínálnu a duchovnú formáciu kandidátov a tiež vhodná spolupráca so zodpovednými osobami.
- 2) Stanoviť formačný program pre trvalých diakonov. Vybrať a stanoviť inštitúcie a spôsobilých vyučujúcich na vykonávanie duchovnej a vedeckej formácie.
- 3) Navrhnuť plán stálej teologickej, pastorálnej a duchovnej formácie trvalých diakonov a uskutočňovať ho.
- 4) Organizovať pre kandidátov rôzne aktivity v Cirkvi.

62. Formačné stredisko úzko spolupracuje s vyučujúcimi v kňazských seminároch, pozýva ich prednášať teologickú a pastorálnu náuku Cirkvi.

Prijatie za kandidátov

63. Do prípravy na prijatie posvätného stavu diakonátu ako kandidáti pre trvalý diakonát môžu byť prijatí iba tí, čo:

- 1) prejavili prirodzené vlohy pre službu posvätnej hierarchie a kresťanským spoločenstvám;
- 2) dosiahli úplné vzdelanie na školách s maturitou;
- 3) žili vzorným kresťanským životom, o čom vydáva svedectvo miestny farár alebo iný zodpovedný kňaz požievajúci vážnosť;
- 4) v zamestnaní si svedomito plnia povinnosti;
- 5) vo svojom bydlisku a pracovisku majú úctu, vážnosť a neporušenú povesť;

64. V prípade, ak ide o ženatého muža, okrem požiadaviek v § 4 sa tiež vyžaduje:

- 1) aby v manželstve viedol usporiadaný a vzorný život, a ak z tohto manželstva pochádzajú deti, aby ich s manželkou riadne vychovávali v duchu kresťanskej viery;
- 2) aby manželka dala k tomu písomný súhlas.

65. Žiadateľov prijíma diecézny biskup. Prejavenie vôle dať sa na cestu diakonátu sa môže stať z vlastného podnetu žiadateľa, alebo z jednoduchého rozhodnutia komunity, ktorej členom je žiadateľ. Nech je akokoľvek, treba, aby takéto prejavenie vôle bolo prijaté komunitou a bolo platné.⁸⁷

66. Úlohou farára (alebo predstaveného, ak ide o rehoľníka) je predstaviť žiadateľa o diakonát v mene spoločenstva biskupovi (alebo kompetentnému vyššiemu predstavenému). Preto tento napíše žiadosť, v ktorej s odporúčaním vysvetlí dôvody, ktoré ho k tomu priviedli, a zároveň poskytne osobný a pastoračný životopis žiadateľa.⁸⁸

67. Biskup po porade s rektorom inštitúcie rozhodne, či uchádzač má byť prijatý na prípravné obdobie, alebo nie.⁸⁹

68. Prípravné obdobie si môže žiadateľ vykonať počas absolvovania základného teologického štúdia.

69. Potom je žiadateľ liturgickým obradom prijatý medzi kandidátov diakonátu. K prijatiu medzi kandidátov diakonátu sa vyžaduje ukončené teologické vzdelanie aspoň diaľkovou formou. Liturgickému obradu prijatia predchádza žiadosť žiadateľa o diakonát vlastnoručne vypracovaná a podpísaná, ktorú prijal písomne biskup.⁹⁰

70. Zápis medzi kandidátov na diakonát neposkytuje právo na nevyhnutné dosiahnutie diakonskej vysviacky, ale sa pokladá za prvé verejné uznanie pozitívnych znakov povolania na diakonát, ktorý má byť potvrdený v ďalších rokoch formácie.⁹¹

⁸⁷ Porov. ZP, 40.

⁸⁸ Porov. *tamže*.

⁸⁹ Porov. *tamže*.

⁹⁰ Porov. *tamže*, 48 a kán. 1034 §1 KKP.

⁹¹ Porov. *tamže*, 48.

Obdobie a ciele formácie

71. Formačný program okrem prípravného obdobia má trvať pre všetkých kandidátov aspoň tri roky. Formačné stretnutia sa budú konať v období zimných a letných semestrov. Veľmi dôležitou vlastnosťou formačného programu diakonov je teologické vzdelanie a pastoračné zameranie na potreby Cirkvi v danom prostredí. Preto formačný program musí byť primerane rozvrhnutý.⁹²

72. V prvej fáze formácie je potrebné prehĺbiť vedomosti z jednotlivých teologických disciplín, ktoré sa získali štúdiom základnej teológie (biblikum, fundamentálna teológia, dogmatická teológia, morálna teológia, cirkevné právo, cirkevné dejiny).⁹³

73. Kandidáti budú ordinovaní pre službu Cirkvi, preto formačný program má mať pastoračné zameranie.⁹⁴ Kandidát má nielen rozvinúť svoje osobné talenty a dary, ale má sa tiež zamerať na určitú službu v Cirkvi. Preto by pastoračná formácia mala obsahovať nasledovné okruhy štúdia:

- 1) Uvedenie do diakonskej služby (teológia a spiritualita diakonátu, dejinný vývoj diakonátu, poslanie k službe, manželstvo a rodina diakona).
- 2) Liturgická služba diakona (funkcia diakona pri liturgii, sviatostná pastorácia, sväteniny a žehnania zverené diakonom, pohrebné obrady, bohoslužba slova mimo svätej omše, tradičné pobožnosti, denná modlitba Cirkvi, slávenie nedele, liturgický spev).
- 3) Služba Božiemu slovu (úvod k čítaniam v liturgickom roku, lektorské školenie, príprava homílie, homiletická prax, katechetická prax).

92 Porov. *tamže*, 49 a kán. 236 KKP.

93 Pozri *tamže*, 81.

94 Pozri *tamže*, 55.

- 4) Diakonská služba v oblasti charity (katolícka sociálna náuka, sociálna etika, poslanie Cirkvi v modernom svete, pozornosť k biede blížneho, prax v charitatívnej oblasti).
- 5) Pastoračná služba (psychológia, komunikácia, uprednostnené skupiny ľudí v diakonskom poslaní – deti, chorí a postihnutí, ľudia v extrémnych životných situáciách, starí ľudia, ľudia na okraji spoločnosti).
- 6) Duchovná formácia, formácia manželiek (každoročné exercície, mesačná duchovná obnova, duchovné vedenie, formačné pohovory so špirituálom formačného programu).

74. Počas trojročnej formácie kandidát trvalého diakonátu prijme ministériá. Lektorát sa udelí najskôr po prvom roku formácie. Akolytát sa udeľuje v priebehu ďalšieho roka, avšak vždy s odstupom najmenej 6 mesiacov.⁹⁵ Diakonské svätenie môže kandidát dostať až po ukončení celého formačného programu. Po ukončení formačného procesu komisia podá správu miestnemu biskupovi o spôsobilosti kandidáta prijať diakonskú vysviacku.

Udelenie sviatosti posvätného stavu diakonátu

75. Od tých, ktorí sa sami a dobrovoľne rozhodnú prijať posvätný stav diakonátu ako trvalí diakoni, čo vyjadria vlastnoručne napísaným a podpísaným vyhlásením, ktoré prijme kompetentná cirkevná vrchnosť⁹⁶, sa žiada:

- 1) ukončené teologické štúdium v odbore katolícka teológia;
- 2) v prípade slobodných završenie 30. roku života, v prípade ženatých završenie 40. roku života a 10 rokov usporiadaného manželského života;

⁹⁵ Porov. kán. 1035 KKP.

⁹⁶ Porov. ZP, 60 a kán. 1036 KKP.

- 3) príprava na duchovný život a plnenie formačných povinností: slobodní aspoň tri roky osobitným spôsobom vo formačnom inštitúte nato určenom; ženatí aspoň tri roky duchovnou formáciou, a to podľa poriadku vymedzeného v dokumente o trvalých diakonoch, ktorý vypracovala Konferencia biskupov Slovenska (v tomto dokumente);
- 4) prijať a primeraný čas vykonávať službu lektora a ako lytu, pričom treba zachovať medzi týmito službami časový odstup aspoň 6 mesiacov;⁹⁷
- 5) prijatie liturgickým obradom medzi kandidátov na diakonát⁹⁸;
- 6) zúčastniť sa pred diakonskou vysviackou aspoň päťdňových duchovných cvičení na mieste a spôsobom ako určí ordinár⁹⁹;
- 7) nebyť postihnutí iregularitou alebo prekážkou¹⁰⁰;
- 8) predložiť požadované doklady k vysviacke¹⁰¹;
- 9) pred prijatím diakonskej vysviacky osobne zložiť vyznanie viery a prisahu vernosti pred miestnym ordinárom alebo jeho zástupcom, podľa formuly schválenej Svätou stolicou¹⁰²;
- 10) pre slobodných mužov alebo vdovcov, podľa predpísaného obradu, verejne pred Bohom a Cirkvou prevziať záväzok celibátu, alebo zložiť doživotné sľuby v rehoľnom inštitúte¹⁰³;
- 11) prijať posvätný rád diakonátu od toho biskupa a v tom čase, ako to určuje platný kánonický poriadok a príslušné liturgické predpisy¹⁰⁴;

97 Porov. *tamže*, 57 a kán. 1035 KKP.

98 Porov. *tamže*, 45 a kán. 1034 §1 KKP.

99 Porov. *tamže*, 65 a kán. 1039 KKP.

100 Porov. kán. 1040 KKP.

101 Porov. kán. 1050 KKP.

102 Porov. ZP, 63 a kán. 833 KKP.

103 Porov. kán. 1037 KKP.

104 Porov. ZP, 64 – 65 a kán. 1019 KKP.

76. Prijatie napísanej žiadosti kandidáta je určené tomu, kto má fakultu inkardinácie a určuje, kto má byť pre kandidáta ordinárom.¹⁰⁵

77. Na základe rozumného úsudku diecézneho biskupa alebo kompetentného vyššieho predstaveného, po vykonaní zákonného skrutínia, musí byť zrejmé, že kandidáti:

- 1) majú neporušenú vieru a mravy;
- 2) vedie ich správny úmysel;
- 3) majú potrebné znalosti;
- 4) vynikajú čnosťami a inými fyzickými a duševnými vlastnosťami primeranými posvätnému stavu, ktorý majú prijať.¹⁰⁶

105 Porov. DTD, 2; kán. 1034 §1, 1016, 1019, 295 §1 KKP; JÁN PAVOL II.: *Spirituali militum curae*. Apoštolská konštitúcia, 21. 4. 1986, in AAS 78 (1986), s. 483.

106 Porov. ZP, 31 a kán. 1029 KKP.

PRÁVNÝ STAV DIAKONA, JEHO POVINNOSTI A PRÁVA

78. Vkladaním rúk a konsekračnou modlitbou sa diakon stáva posvätným služobníkom a členom hierarchie Cirkvi. Táto skutočnosť určuje aj jeho cirkevnoprávny stav.¹⁰⁷

79. Sviatosť posvätného stavu diaconátu raz platne prijatá nikdy nezanikne. Prípadné prepustenie z klerického stavu sa uskutočňuje podľa noriem *Kódexu kánonického práva*.¹⁰⁸

Inkardinácia

80. Trvalý diakon, na základe prijatej vysviacky, patrí do klerického stavu a je inkardinovaný do konkrétnej partikulárnej cirkvi, alebo do osobnej prelatury; prípadne, po prijatí verejných doživotných sľubov do niektorého inštitútu zasväteného života, alebo do spoločnosti apoštolského života, ktoré majú právo inkardinovať, ak stanovia, keď ide o spoločnosti, neurčujú niečo iné.¹⁰⁹

81. Diakon inkardinovaný do inštitútu zasväteného života alebo do spoločnosti apoštolského života podlieha pri vykonávaní svojej služby moci diecézneho biskupa vo všetkom, čo sa týka pastoračnej starostlivosti, verejných obradov, Božieho kultu a apoštolskej činnosti; zostáva však podriadený svojim vlastným predstaveným podľa ich kompetencie a verne zachováva disciplínu komunity, ku ktorej patrí. V prípade preloženia do inej komunity v druhej diecéze, predstavený predstaví

¹⁰⁷ Porov. *DTD*, č. 1.

¹⁰⁸ Porov. *tamže*, 21 a kán. 290 – 293 *KKP*.

¹⁰⁹ Porov. kán. 266 *KKP*.

diakona ordinárovi, aby od neho dostal povolenie na vykonávanie služby tak, ako to obaja stanovili vhodnou zmluvou.¹¹⁰

82. Zmena inkardinácie trvalého diakona, po prijatí sviatostnej vysviacky, sa riadi normami kánonického práva o inkardinácii klerikov.¹¹¹

83. Trvalý diakon, ktorý z oprávneného dôvodu chce vykonávať službu v inej diecéze ako v tej, do ktorej bol inkardinovaný, musí dostať písomné povolenie od oboch biskupov.¹¹²

84. Biskupi vo svojej diecéze pomáhajú trvalým diakonom, ktorí chcú pôsobiť natrvalo alebo dočasne v iných diecézach, kde je nedostatok kléru, alebo sa venovať misijným krajinám. Potrebné správy medzi biskupmi, ktorých sa to týka, sú upravené ustálenou dohodou.¹¹³

Presbyterát

85. Špecifické povolanie trvalého diakona berie na seba stálosť v tomto stave. Teda prechod k presbyterátu trvalých diakonov, slobodných alebo vdovcov, bude vždy veľmi zriedkavou výnimkou, ktorá sa môže pripustiť len vtedy, ak to vyžadujú vážne a osobitné dôvody. Rozhodnutie prijať trvalého diakona do stavu presbyterátu je v kompetencii samotného diecézneho biskupa, ak neprekážajú prekážky, ktoré sú rezervované Svätej stolici. Predsa, vzhľadom na osobitný charakter tohto prípadu, je vhodné, aby diecézny biskup predbežne konzultoval s Kongregáciou pre katolícku výchovu program duchovnej a teologickej prípravy kandidáta, a s Kongregáciou

110 Porov. *DTD*, 4 a kán. 678 §§1 – 3, 715, 738 *KKP*.

111 Porov. *tamže*, 3 a kán. 267 – 272 *KKP*.

112 Porov. *tamže*, 3.

113 Porov. *tamže* a kán. 271 *KKP*.

pre klérus program pastoračnej prípravy a podal stanovisko o súčnosti diakona na kňazskú službu.¹¹⁴

Povinnosti a práva

86. Diakoni sú sviatostne spojení s biskupom, keďže vysviacka ich stavia vlastným spôsobom do služby Božiemu ľudu, v spoločenstve s biskupom a kňazmi diecézy.¹¹⁵ Posvätenie prostredníctvom sviatosti posvätného stavu je pre diakonov veľmi zaväzujúce: vyžaduje sa od nich zrelá zodpovednosť a neustála pripravenosť k spolupráci, aktívne a presvedčivé začlenenie sa do pastoračného plánu diecézy, otvorenosť a ochota pre potreby celej partikulárnej cirkvi.

87. Trvalý diakon má nasledujúce práva a povinnosti:

- 1) usilovať sa o svätosť vzhľadom na svoje zasvätenie sa Bohu. Prijatím posvätného stavu sa stáva rozdáateľom božských tajomstiev pre dobro jeho ľudu. Na dosiahnutie tejto dokonalosti má predovšetkým verne a neúnavne plniť povinnosti pastoračnej služby, sýtiť svoj duchovný život pokrmom zo stola Svätého písma a Eucharistie a denne sa zúčastňovať na jej prinášaní. Má povinnosť modliť sa každý deň liturgiu hodín, a to aspoň ranné chvály, večery a kompletórium, zúčastňovať sa duchovných cvičení podľa predpisov partikulárneho práva diecézy, venovať sa meditatívnej modlitbe, často pristupovať k sviatosti pokánia a osobitne si uctievať Božiu Matku¹¹⁶;
- 2) zachovávať pre nebeské kráľovstvo dokonalú a doživotnú zdržanlivosť toho, kto je slobodným alebo vdovcom;¹¹⁷

114 Porov. DTD, 5.

115 Porov. LG, 29.

116 Porov. DTD, 35, 54 – 58 a kán. 276 KKP.

117 Porov. kán. 277 KKP.

- 3) preukazovať úctu a poslušnosť svojmu ordinárovi a jeho nástupcom;¹¹⁸
- 4) pomáhať biskupovi a kňazovi pri liturgických sláveniach;¹¹⁹
- 5) s povolením miestneho farára sláviť sviatosť krstu a doplniť vynechané obrady krstu dieťaťa alebo dospelého, ako aj viesť prípravu na krst;¹²⁰
- 6) uschovávať Eucharistiu, dávať sväté prijímanie sebe a iným, zaniestť ju zomierajúcim ako viatikum, udeľovať eucharistické požehnanie pyxidou alebo monštranciou;¹²¹
- 7) asistovať pri uzavieraní manželstiev v zmysle platného kánonického poriadku, ako aj viesť prípravu snúbencov;¹²²
- 8) udeľovať tie požehnania spojené s cirkevným a sviatostným životom, ktoré mu právo výslovne dovoľuje;¹²³
- 9) vysluhovať sväteniny a viesť pohrebné obrady bez svätej omše a obrad uloženia do hrobu;¹²⁴
- 10) v neprítomnosti kňaza viesť bohoslužbu slova v týždni, v nedeľu a v prikázané sviatky;¹²⁵
- 11) katechizovať deti a dospelých;¹²⁶
- 12) kázať Božie slovo;¹²⁷
- 13) vykonávať sociálnu službu a službu chorým;¹²⁸

118 Porov. *DTD*, 22 a kán. 273 *KKP*.

119 Porov. *tamže*, 22, 28, 30, 32.

120 Porov. *tamže*, 31 a kán. 861 §1 *KKP*.

121 Porov. *tamže*, 32, 34 a kán. 910 §1, 911 §2, 943 *KKP*.

122 Porov. *tamže*, 34; kán. 1063, 1108 §§1 – 2, 943 *KKP*; *LG*, č. 29.

123 Porov. *tamže*, 36 a kán. 1169 §3 *KKP*.

124 Porov. *tamže*, 36.

125 Porov. *tamže*, 32.

126 Porov. *DTD*, 24 – 26.

127 Porov. *tamže*, 23, 52; kán. 757 *KKP*; *LG*, č. 29.

128 Porov. *tamže*, 38 a *LG*, č. 29.

- 14) pod autoritou farára byť nápomocný pri starostlivosti o hmotné potreby farnosti;
- 15) vzdialiť sa na určitý čas z diecézy vymedzený partiikulárnym právom len so súhlasom vlastného ordinára alebo vyššieho predstaveného;¹²⁹
- 16) viesť život medzi ostatnými klerikmi vo zväzku bratstva a modlitby, vzájomne spolupracovať medzi sebou a s biskupom, poznávať a napomáhať poslanie veriacich laikov v Cirkvi a vo svete; viesť jednoduchý a striedmy život, ktorý vedie ku „kultúre darovania“ a podporuje veľkodušnú a bratskú účasť.¹³⁰

Cirkevný oblek

88. Trvalí diakoni nie sú viazaní povinnosťou nosiť cirkevný oblek tak, ako ho majú nosiť diakoni, ktorí sú kandidátmi kňazstva. Členovia inštitútu zasväteného života a spoločnosti apoštolského života majú zachovávať to, čo pre nich predpisuje *Kódex kánonického práva*.¹³¹

Združovanie sa v jednotlivých spoločenstvách a ich činnosť

89. Cirkev uznáva vo svojom kánonickom poriadku právo diakonov združovať sa medzi sebou, aby rozvíjali svoj duchovný život, vykonávali skutky dobročinnnej lásky a nábožnosti a dosahovali ďalšie ciele v plnom súlade s ich klerickým stavom a poslaním.¹³²

90. Vzhľadom na ich klerický stav sa im zakazuje zakladanie, podporovanie a účasť na takých združeniach alebo zhromaždeniach – aj občianskych –, ktorých činnosť nemožno zosúladiť s ich klerickým stavom alebo sú prekážkou pri svedomitom vykonávaní ich služby. Nech sa vyhnú

129 Porov. *tamže*, 14 a kán. 283 KKP.

130 Porov. *tamže*, 9 a kán. 275, 282 KKP.

131 Porov. *tamže*, 10 a kán. 284, 288 KKP.

132 Porov. *tamže*, 11 a kán. 278 §§1 – 2, 215 KKP.

aj tým združeniam, ktorých ciele zo svojej podstaty a konania škodia plnému hierarchickému spojeniu s Cirkvou, ich diakonskej identite, vykonávaniu ich služby Božiemu ľudu, a napokon tým, ktoré pracujú proti Cirkvi.¹³³

91. Rovnako sú celkom nezlučiteľné s ich klerickým stavom tie združenia, ktoré by ich chceli spájať, pod zámenkou reprezentácie, na spôsob korporácie alebo syndikátu alebo do akejkoľvek skupiny, ktorá by v skutočnosti nútila pokladať ich posvätnú službu za zamestnanie, podobajúce sa svetskému. Okrem toho sú nezlučiteľné aj tie spoločnosti, ktoré nejakým spôsobom prekrúcajú podstatu priameho a bezprostredného vzťahu, ktorý má diakon voči svojmu biskupovi.¹³⁴

92. Súčasný platný poriadok Cirkvi nezakazuje, na rozdiel od ostatných klerikov a členov inštitútu zasväteného života či spoločnosti apoštolského života, aby trvalí diakoni prijímali a vykonávali zamestnanie spojené s účasťou na občianskej moci, či na správe majetku alebo na činnosti svetských úradov, na ktoré sa viaže bremeno skladania účtov. Keby sa táto výnimka javila ako problematická vzhľadom na ostatných klerikov a spomínaných členov inštitútov či spoločností, v normách partikulárneho práva sa môže stanoviť inak.¹³⁵

93. Vo vykonávaní a vedení obchodnej činnosti, ak partikulárne právo nestanoví niečo iné, trvalí diakoni sú povinní vydávať dobré svedectvo čestnosti a svedomitosti, pri zachovávaní predpisov spravodlivosti a občianskych zákonov, ktoré však nesmú odporovať prirodzenému právu, magistériu, cirkevným zákonom a slobode Cirkvi.¹³⁶

133 Porov. *tamže* a kán. 278 §3, 1374 KKP.

134 Porov. *tamže*, 11.

135 Porov. DTD, 12 a kán. 288 KKP.

136 Porov. *tamže* a kán. 222 §2, 225 §2 KKP.

94. Trvalí diakoni nech sa vždy usilujú posudzovať každú záležitosť s náležitou opatrnosťou, a v zložitých situáciách a prípadoch nech žiadajú o radu vlastného biskupa. Mnohé zamestnania hoci čestné a užitočné pre spoločnosť, ak ich vykonáva trvalý diakon, môžu byť za určitých okolností ťažko zlučiteľné s pastoračnou zodpovednosťou, vlastnou jeho úradu.¹³⁷

95. Aktívna účasť na práci v politických stranách a odboroch môže byť povolená len vo výnimočných prípadoch, a to na obranu práv Cirkvi alebo napomáhanie spoločného dobra, podľa noriem určených biskupskou konferenciou. V každom prípade je zakázaná spolupráca s organizáciami, ktorých ideológia, prax a združenia sa nezhodujú s katolíckou náukou.¹³⁸

96. Diakoni, ktorí sa zúčastňujú pastoračnej starostlivosti vo farnosti, samým právom sú členmi farskej pastoračnej rady.¹³⁹

97. V poverovacom dekréte nech biskup zverí trvalému diakonovi tie služby, ktoré zodpovedajú jeho schopnostiam, životným podmienkam, formácii, veku a jeho snahám. Nech sa rovnako definuje miesto a osoby, na ktoré má byť zameraná jeho apoštolská služba; či je táto služba trvalá alebo len na určitý čas; a napokon uviesť meno kňaza, ktorý bude popri jeho službe zodpovedný za starostlivosť o duše.

Permanentná formácia

98. Po prijatí diakonskej vysviacky sú trvalí diakoni zaradení do procesu permanentnej formácie organizovanej strediskom pre trvalý diakonát a počas svojej služby

137 Porov. *tamže*, 12.

138 Porov. *tamže*, 13.

139 Porov. *tamže*, 41 a kán. 536 KKP.

sa majú zúčastňovať na programoch trvalej duchovnej a vedeckej formácie.

99. Požiadavka permanentnej formácie diakonov je pokračovaním počiatočnej formácie, ktorú dopĺňa a prehĺbuje. Potreba a starostlivosť o permanentnú formáciu sú znakmi dôslednej a veľkodušnej odpovede na Božie povolanie, vzrastajúcej lásky k Cirkvi a láskavosti voči ľuďom.

100. Aj na diakona sa môže istým spôsobom aplikovať to, čo píše sv. Pavol, apoštol, Timotejovi: „Nezanedbávaj dar, ktorý je v tebe a ktorý si dostal... vkladáním rúk. Toto si vezmi k srdcu a tomuto ži, aby tvoj pokrok bol všetkým zrejmý. Dávaj pozor na seba a na učenie; buď v tom vytrvalý. Lebo ak si budeš takto počiňať, zachrániš seba aj tých, čo ňa počúvajú“ (1 Tim 4, 14 – 16). Iniciatíva zo strany diecézy na podporu permanentnej formácie predstavuje dôležitý a východiskový bod, ako zabezpečiť diakonom neustály duchovný vzrast a prehĺbenie nevyhnutných teologických a pastorálnych potrieb pre účinnú a užitočnú službu. V tomto texte sv. Pavla¹⁴⁰ je naznačený najsilnejší teologický dôvod, ktorý potvrdzuje a nabáda k permanentnej formácii diakonov: je to duchovný dar, ktorý mu bol zverený prijatím sviatosti nato, aby bol stále viac prijímaný a prežívaný vo zvláštnom bohatstve milosti a zodpovednosti. V tomto zmysle program obsahového základu permanentnej formácie má svoju najjednoduchšiu a najdôležitejšiu formuláciu v modlitbe vysviacky,¹⁴¹ v ktorej je Pán vzývaný takto: „Pane, prosíme, zošli na nich Ducha Svätého, aby ich darom tvojej sedmorakej milosti posilňoval na verné vykonávanie diela služby. Nech oplývajú každou čnosťou, nech je v nich láska bez

140 Porov. tiež 2 Tim 1, 6: „Preto ti pripomínam, aby si roznechoval Boží dar, ktorý je v tebe prostredníctvom vkladania mojich rúk.“

141 Rímsky pontifikál, s. 87 – 88. Pozri aj DTD, 64.

pretvárkou, nech majú starosť o chudobných a chorých, nech sú skromní a vážni, nevinní a čistí a nech zachovávajú duchovnú poslušnosť. Nech v ich mravnom živote žiaria tvoje príkazy a príklad ich čistoty nech priťahuje svätý ľud k nasledovaniu. Nech vynikajú svedectvom dobrého svedomia a nech vytrvávajú v Kristovi pevní a stáli. Nech na zemi napodobňujú tvojho Syna, ktorý neprišiel, aby sa dal obsluhovať, ale aby slúžil. A tak nech si zaslúžia kraľovať s ním v nebi.“

101. Permanentná formácia musí obsahovať všetky oblasti formácie prípravy na službu, ako aj duchovnej oblasti, činnosti štúdia a bádania, ako aj konkrétnych pastoračných skúseností. Formáciu možno vykonávať v pravidelných intervaloch, aj keď kratšieho trvania (dni spirituality, štúdia, konferencií). Iniciatívou pre formáciu môžu byť aj skúsenosti z vedecko-didaktickej oblasti (kurzy teologicko-pastorálne, iniciatívy a konferencie na úrovni celoslovenskej o témach týkajúcich sa diakonátu a diakonskej služby). Cieľom a ovocím účasti diakonov na permanentnej formácii je tiež vhodná pomoc, aby mohli prijať ich prípadné rodinné, profesionálne i pastoračné ťažkosti. Je žiaduce napokon zainteresovať aj manželky, aby mohli napomáhať rodinnému rastu a odpovedať na problémy, ktoré by mohli vzniknúť prijatím tejto novej situácie trvalého diakonátu.¹⁴²

102. Popri nevyhnutnom prehlbovaní posvätných vied je pre účinnejšiu službu potrebné postarať sa o primerané osvojenie si pastoračných metód.¹⁴³ Permanentná pastoračná formácia spočíva predovšetkým v neustálej snahe diakona, aby účinnejšie vykonával zverenú službu v Cirkvi a v spoločnosti, prejavovaním Kristovej lásky a služby voči všetkým ľuďom bez rozdielu, najmä

142 Porov. DTD, 68 – 70, 72, 81.

143 Porov. kán. 279 KKP.

voči najslabším a tým, ktorí najviac potrebujú pomoc. Vo svojom konaní diakon čerpá silu a berie si za príklad pastoračnú lásku Ježiša Krista. Tá istá láska pohýna a vedie diakona, v spolupráci s biskupom a kňazmi, uskutočňovať poslanie vlastné veriacim laikom vo svete.¹⁴⁴

Remunerácia a sociálne zabezpečenie

103. Diakonská služba sa môže vykonávať ako hlavné povolanie alebo popri vlastnom povolaní, ale vždy pod autoritou miestneho ordinára a farára.

104. Ustanovenie diakonov určených na službu pri riadnom civilnom zamestnaní sa koná pri zachovaní predpisov vzájomnej dohody a civilných zákonov.

105. Diakon zabezpečuje vlastné živobytie, ako aj svojej prípadnej rodiny, prostredníctvom remunerácie, ktorá je spojená s jeho civilným zamestnaním, z iných výnosov či príjmov, alebo z vlastného dôchodku.¹⁴⁵

106. Trvalý diakon, ktorý sa na základe poverenia diecézneho biskupa venuje úplne cirkevnej službe, má právo na primeranú remuneráciu a sociálnu podporu. Pre výšku remunerácie takéhoto diakona sa musia brať do úvahy tak kritériá týkajúce sa remunerácie kňazov, ako aj jeho rodinná situácia.¹⁴⁶

107. Odmenu za pomoc v cirkevnej službe môže na základe rozumného uváženia primerane a v určitých prípadoch stanoviť diecézny biskup, pri zachovaní kán. 281 §3 KKP a v súlade s občianskym právom. Pri určovaní „primeranej odmeny“ sa berú do úvahy aj parametre na určenie a ohodnotenie miery remunerácie, napr. podľa postavenia osoby, podľa podstaty vykonávanej služby, podľa miestnych a časových okolností, podľa požiadaviek

¹⁴⁴ Porov. DTD, 73.

¹⁴⁵ Porov. *tamže*, 15.

¹⁴⁶ Porov. DTD, 16 a kán. 281 KKP.

života služobníka (vrátane jeho rodiny, ak je ženatý), spravodlivá mzda pre ľudí, ktorých potrebuje pri svojej službe. Ide o všeobecné kritériá, ktoré sa aplikujú na všetkých klerikov.¹⁴⁷

108. Je ponechané na rozhodnutie každého diecézneho biskupa, aby v rámci partikulárnych predpisov určil bremeno, aké si má vziať diecéza pre diakona, ktorému sa bez jeho viny stane, že zostane nezamestnaný, aké ekonomické záväzky má mať jeho diecéza voči manželke a deťom zomrelého diakona.¹⁴⁸

147 Porov. *DTD*, 16.

148 Porov. *tamže*, 20.

ZÁVER

Nebolo by správne vnímať tento dokument a obnovu trvalého diakonátu len v kontexte umenšujúceho sa počtu kňazov, akoby malo byť zriadenie trvalého diakonátu alternatívou k nedostatku kňazských povolaní. Je potrebné ho chápať ako vyjadrenie úsilia Cirkvi rásť v službe Kristovho kráľovstva vo všetkých stupňoch posvätného stavu. Je to Duch Svätý, ktorý pohýna a zjednocuje Cirkev „v spoločnom nažívaní a službe, buduje ju a riadi rozmanitými hierarchickými a charizmatickými darmi a ozdobuje ju svojím ovocím“ (LG, 4). V tomto význame pozitívne a presvedčivé predstavenie daru trvalého diakonátu je vhodnou príležitosťou na ohlasovanie tajomstva Cirkvi vo vzťahu ku Kristovi a k jeho poslaniu na spásu sveta.

Dokument chce byť nástrojom uvažovania pre kresťanské spoločenstvá, zvlášť pre diecéznych kňazov, s cieľom podnietiť v našich spoločenstvách hlbší rast a výraznejší misionársky dynamizmus, berúc do úvahy všetky dary Ducha zmŕtvychvstalého Pána.

Diakonát bol obnovený na permanentnú službu Cirkvi v dnešnom svete. Treba vyjadriť nádej, že bude prijatý v súlade s potrebami ľudstva, aby tak reprezentoval slúžiaceho Krista v slúžiacej Cirkvi.

Bratislava 1. októbra 2013

Mons. Stanislav Zvolenský,
predseda Konferencie biskupov Slovenska

Mons. Viliam Judák,
predseda Komisie pre klérus
Konferencie biskupov Slovenska

ZOZNAM SKRATIEK

- AA – Druhý vatikánsky koncil, *Apostolicam actuositatem*, dekrét o apoštoláte laikov
- AAS – Acta Apostolicae Sedis
- CD – *Christus Dominus*, dekrét o pastierskom úrade biskupov v Cirkvi
- DTD – Direktórium pre službu a život trvalých diakonov
- KKC – *Katechismus Katolíckej cirkvi*
- KKP – *Kódex kánonického práva*
- LG – *Lumen gentium*, dogmatická konštitúcia o Cirkvi
- SC – *Sacrosanctum concilium*, konštitúcia o posvätnnej liturgii
- ZP – Základný poriadok pre formovanie trvalých diakonov

OBSAH

ÚVOD	13
TRVALÝ DIAKONÁT V ŽIVOTE CIRKVI	15
<i>Cirkev ako sviatosť Krista</i>	15
<i>Miestna Cirkev</i>	17
<i>Spoločná zodpovednosť</i>	18
<i>Vzťah medzi posvätnými služobníkmi a pokrstenými veriacimi</i>	19
<i>Posvätní služobníci alebo klerici</i>	21
POVOLANIA NA TRVALÝ DIAKONÁT	26
<i>Identita diakona</i>	26
<i>Povolanie kandidátov</i>	28
<i>Služobníci diakonátu</i>	28
<i>Zriadenie trvalého diakonátu na území Slovenska</i>	30
<i>Požiadavky na kandidátov podľa životného stavu</i>	30
<i>Slobodní</i>	31
<i>Ženatí</i>	32
<i>Vdovci</i>	32
<i>Zasvätení</i>	32
ETAPY FORMÁCIE TRVALÉHO DIAKONÁTU	34
<i>Rozmery formácie</i>	34
<i>Ľudský rozmer formácie</i>	34
<i>Duchovný rozmer formácie</i>	34
<i>Intelektuálny rozmer formácie</i>	36
<i>Pastoračný rozmer formácie</i>	37
<i>Diecézne formačné strediská a osoby zodpovedné za formáciu</i>	38
<i>Prijatie za kandidátov</i>	41
<i>Obdobie a ciele formácie</i>	43
<i>Udelenie sviatosti posvätného stavu diakonátu</i>	44
PRÁVNÝ STAV DIAKONA, JEHO POVINNOSTI	
A PRÁVA	47
<i>Inkardinácia</i>	47
<i>Presbyterát</i>	48
<i>Povinnosti a práva</i>	49
<i>Cirkevný oblek</i>	51
<i>Združovanie sa v jednotlivých spoločenstvách a ich činnosť</i>	51
<i>Permanentná formácia</i>	53
<i>Remunerácia a sociálne zabezpečenie</i>	56
ZÁVER	58
ZOZNAM SKRATIEK	59

**Konferencia biskupov Slovenska
Komisia pre klérus**

**SMERNICE O FORMÁCII,
ŽIVOTE A SLUŽBE
TRVALÝCH DIAKONOV
NA SLOVENSKU**

Lektoroval Ivan Šulík

**Pre Konferenciu biskupov Slovenska
vydal Spolok svätého Vojtecha – VOJTECH, spol. s r. o.,
Trnava 2015, ako svoju 3 933. publikáciu
Edícia Dokumenty Konferencie biskupov Slovenska, 15. zväzok**

**Obálku navrhol Pergamen
Zodpovedný redaktor Marian Veselý
Technická redaktorka Elena Radošovská
Tlač Michelangelo, Nitra**

ISBN 978-80-8161-089-9

